

СТРАТЕГІЯ 2020

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

«СТРАТЕГІЯ – 2020» **інформаційні технології в державному управлінні**

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

С. В. Полтавець, в.о.директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, ст. наук. співроб. інформаційно–аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. іст. наук

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.Б. Кушнарєва, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

Передрук за погодженням

«СТРАТЕГІЯ –2020»

інформаційні технології в державному управлінні

Випуск 04 (66)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 –30 квітня 2019 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	6
Регіональні ініціативи.....	19
Експертний погляд.....	24
Блоги та соціальні мережі	38
Інфографіка.....	48
Зарубіжний досвід.....	50
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	58

Анонс

до 17 травня 2019 р. (Україна)

Конкурс для міст: Створення дашбордів для візуалізації об'єктів інфраструктури міст.

Три відібраних міста отримують річну підписку на сервіс, та річну підтримку від команди NORA

Сервіс «NORA» надає аналітичні сторінки (дашборди) з інформацією для адміністрацій міст: що, де, ким будується, або планується та перевіряє і співставляє досвід підрядників у будівництві.

Відкриті дані міст – це дані про життєдіяльність міста, викладені у відкритий доступ з можливістю повторного використання. Оприлюднення відкритих даних покращує якість управління містом та ухвалення рішень на місцевому рівні. Це також сприяє розвитку пріоритетних для міста галузей, залученню нових інвестицій, створенню інноваційних бізнес-проектів, пропонує громадам якісні сервіси. Аналітична система у будівництві «NORA», з виявлення неочевидних зв'язків між учасниками будівельного ринку став переможцем щорічного Open Data Challenge 2018, організованого Державним агенством з електронного урядування та USAID/Uk Aid проектом «Прозорість та підзвітність у держуправлінні та послугах» в партнерстві з Фондом Східна Європа та 1991 Open Data Incubator

Відбір відбуватиметься у дві стадії: – До 17 травня 2019 року (включно) представники міської влади зацікавлених міст мають заповнити аплікаційну форму за посиланням: <https://goo.gl/5rCZQj>

Важливо: подавати ЗАЯВКУ на конкурс можуть не тільки керівники органів місцевого самоврядування, а й інші представники – керівники відділів, проектів та рядові працівники. Та має бути лист підтримки від вищого керівництва міста.

Після 20 травня 2019 року відбудеться конкурсний відбір міст. Організатори оголосять результати відбору у травні. Команда проекту залишає за собою право не пояснювати причини відмови тим заявникам, які не пройдуть відбір (<https://data.gov.ua/blog/konkurs-dlia-mist-stvorennia-dashbordiv-dlia-vizualizatsii-objektiv-infrastruktury-mist>).

21 травня 2019 р. (м. Тернопіль)

I Міжрегіональна науково-практична конференція «Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні».

Організатори:

Міністерство освіти і науки України

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Кафедра менеджменту та адміністрування

Тернопільська обласна державна адміністрація

Тернопільська обласна рада
Тернопільська міська рада
Тернопільський національний економічний університет
Хмельницький національний університет
Корпорація «Науковий парк «Інноваційно–інвестиційний кластер Тернопілля»

Подільський державний аграрно–технічний університет

Національний університет «Львівська політехніка»

Тернопільський регіональний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій

Тернопільський Центр розвитку місцевого самоврядування

Дата проведення: 21 травня 2019 року.

Напрямки роботи конференції:

Публічне управління процесами суспільних трансформацій: взаємодія влади та громадянського суспільства.

Демократичний принцип формування та діяльності системи публічного управління.

Стратегічний розвиток регіонів.

Соціально–економічний розвиток об'єднаних територіальних громад та їх співробітництво в умовах децентралізації влади.

Міське самоврядування та територіальна організація влади: проблеми і перспективи.

Співпраця органів державної влади та місцевого самоврядування в розвитку регіонів.

Електронне урядування та електронна демократія.

Управлінське рішення у публічній сфері та система комунікацій, що забезпечує його ефективність.

Чинники ефективності діяльності органів публічного управління.

Кадрове забезпечення публічної влади як умова її модернізації.

Проблеми становлення і розвитку управлінського лідерства в органах місцевого самоврядування.

Європейський та світовий досвід розвитку місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади.

Офіційні мови конференції: українська, англійська.

Заявки на участь в роботі конференції та тези доповідей (обсягом 1–2 повні сторінки) приймаються до 10.05.2019 р. на електронну адресу: pauka.ma.tntu@ukr.net

Збірник тез доповідей конференції буде видано до початку роботи конференції

(<http://tntu.edu.ua/?p=uk/structure/research/conferences/r2019/ppu>).

Офіційна інформація

25 квітня, відбулася перша робоча зустріч представників державних органів України в рамках адвокаційного проекту «Зелена книга з управління інтернетом та інформаційної політики в Україні як інструмент адвокатури в процесі вироблення рішень». Участь у обговоренні взяли представники Держспецзв'язку, департаменту кіберполіції Нацполіції України, СБУ, РНБО та Держагентства з питань електронного урядування.

Одна з ключових проблем в сфері взаємовідносин в онлайні – це брак ефективною комунікації між представниками громадянського суспільства та урядових інституцій. Саме тому є необхідність вести діалог між стейкхолдерами та говорити на одному, експертному, рівні. Про це сказав керівник програм нових медіа ГО «Інтерньюз-Україна» Віталій Мороз на початку зустрічі.

Урядовці вказують: довіра до державних інституцій, що мають вплив на взаємовідносини в онлайні, є на доволі низькому рівні. Її визнають, що мультистейкхолдеризм є важливий принципом в питаннях управління інтернетом. Також урядовці готові запрошувати бізнес, громадські організації до обговорення законопроектів, що стосуються інтернету.

В ході дискусії учасники дебатували про блокування сайтів та соцмереж. Частина урядовців переконана – це не розстріляні списки чи репресії. Певна частина сайтів, що блокуються, використовують зовнішні актори, що несе загрозу національній безпеці. Якщо закриваються одні ресурси, агресор відкриває інші, тому потрібно захищатися, а без таких заходів Україна втратить кібероборону.

Урядовці також зазначили, що в Україні, як і у інших країнах, механізми регулювання лише вибудовуються і у нашій країні є потреба закласти правову основу. А порушення прав користувачів в мережі безпосередньо вказує на недосконале законодавство.

Частина учасників зустрічі апелювала до необхідності встановлення правил в інтересах громадян, оскільки відсутність певних норм призводить до зловживання технологіями, тож держава має створювати у інформаційній сфері умови та покладати завдання захисту національних інтересів на відповідні органи.

Наступні зустрічі в рамках проекту відбудуться 21 та 28 травня, на яких учасники обговорять питання регулювання свободи слова в онлайні, переваги та недоліки функціонування мережі в Україні та які основні загрози, пов'язані з Інтернетом, є сьогодні (***Порушення прав користувачів в мережі безпосередньо вказує на недосконале законодавство – відбулася робоча зустріч урядовців за проектом «Зелена книга» // <https://netfreedom.org.ua/porushennya-prav-korystuvachiv-v-merezhi-bezposeredno-vkazuye-na-nedoskonale-zakonodavstvo-vidbulasya-robocha-zustrich-uryadovtsiv-za-proektom-zelena-knyga>. – 2019. – 26.04).***

11 фіналістів національного конкурсу стартапів на основі відкритих даних Open Data Challenge пройдуть 4-місячну інкубацію і позмагаються за 2,5 млн гривень.

19–20 квітня 2019 року відбувся півфінал Open Data Challenge, під час якого 23 команди змагалися за участь у фіналі конкурсу. Протягом двох днів команди працювали з менторами над допрацюванням своїх ідей.

У результаті журі відібрало 11 команд для участі у фіналі. Загалом у цьому році було отримано 160 заявок з 30 міст України.

Фіналістів обирали *за такими критеріями*: використання відкритих даних, інноваційність, антикорупційний вплив, перспективи розвитку, сильна та натхненна команда.

Які проекти стали фіналістами

Future Renovation Map. Інтерактивна мапа, що надає інформацію про стан закинутих будівель і просторів міста, пов'язані виконавчі провадження, цільове призначення землі, актуальну діяльність активістів і забудовників.

Знай свого чиновника. Веб-сервіс, який надає аналітичну інформацію для оцінки чиновника на основі задекларованих статків, зв'язків із компаніями чи особами та генерує загальний рейтинг чиновників за ризик-факторами.

DUCKTEST. Мобільний додаток для оцінки екологічності харчових і косметичних продуктів, інформування про наявність у товарах шкідливих речовин та їх вплив на здоров'я і навколишнє середовище.

Перевірок.NET. Онлайн-сервіс, що допомагає підприємцям підготуватись до планових перевірок та мінімізувати можливість порушень з боку інспекторів.

EcoHolmes. Веб-сервіс для відстеження розподілу та раціональності використання бюджетних коштів від екологічного податку.

Agroportex.Bio. Мобільний додаток для купівлі-продажу органічної агро продукції від перевірених українських виробників.

EcoViewer. Веб-сервіс, який інформує про стан забруднення повітря промисловими об'єктами та відображає його вплив на здоров'я людини.

Citi-бот Назар. Муніципальний чат-бот, який інформує про роботу комунальних служб міста, попереджає про аварії та відімкнення, збирає дані лічильників та повідомляє про тарифи та їх зміни, тощо.

Відкрита влада. Аналітичний веб-сервіс для моніторингу роботи та виявлення корупційних зв'язків серед політиків, чиновників, державних, комунальних підприємств та організацій.

Waste Ukraine Analytics. Інформаційна веб-платформа про відходи в Україні з функцією маркет-плейсу для купівлі-продажу відходів та підбору переробників.

Inspect.in.ua. Веб-сервіс, який за результатами вже проведених перевірок компаній формує перелік розповсюджених порушень, генерує

персоналізовані рекомендації щодо усунення недоліків та виконує підбір зовнішніх спеціалістів.

Протягом наступних 4-х місяців команди пройдуть інкубаційну програму в 1991 Open Data Incubator на базі 1991 Civic Tech Center, де працюватимуть над розробкою та тестуванням прототипів своїх рішень, бізнес-планами, маркетинговою стратегією.

Фіналістів визначать на Open Data Forum у вересні цього року. Переможці розділять між собою призовий фонд у розмірі 2,5 млн грн. Окрім цього, у 2019 році вперше на Open Data Challenge окремим призом буде відзначено проект із найбільшим антикорупційним впливом.

Це міжнародний формат конкурсу для проектів на основі відкритих даних, створений Open Data Institute, провідною міжнародною інституцією, що займається пропагуванням відкритих даних у світі. Open Data Challenge вперше стартував в Україні у 2017 році (*Владислава Шевченко Хто став фіналістом Open Data Challenge 2019: розповідаємо про ці проекти // <https://nachasi.com/2019/04/26/hto-stav-finalistom-open-data-challenge-2019-rozpovidayemo-pro-tsi-proety>. – 2019. – 26.04*).

25 квітня 2019 року у Києві відбулося розширене засідання Постійної комісії Вищої ради правосуддя з питань Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Захід відбувся у форматі круглого столу і був присвячений ключовим питанням створення Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС).

Участь у засіданні, яке організували Вища рада правосуддя та Проект ЄС «Право–Justice», також взяли Голова Ради суддів України Олег Ткачук, заступник Голови Державної судової адміністрації України Сергій Чорнуцький, голови апеляційних судів, представники регіональних філій Національної школи суддів України та представники органів й установ сфери юстиції, судів, національні та міжнародні експерти.

З вітальним словом до учасників зібрання звернулися **Голова Вищої ради правосуддя Володимир Говоруха** та керівник Проекту ЄС «Право–Justice» Довидас Віткаускас.

«Одним із пріоритетів судової реформи, визначених Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, є поетапне запровадження інструментів «електронного правосуддя». Такі інструменти дадуть змогу користувачам звертатися до суду, сплачувати судовий збір, брати участь у провадженнях та отримувати необхідну інформацію і документи електронними засобами, а функціонування «електронного правосуддя» в Україні і має забезпечити Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, створення якої передбачено змінами до процесуальних кодексів, що набрали чинності у грудні 2017 року».

Зазначимо, що ЄСІТС функціонуватиме в усіх судах України, Вищій раді правосуддя, Раді суддів України, Вищій кваліфікаційній комісії суддів

України, Державній судовій адміністрації України, їх органах та підрозділах і таким чином буде забезпечено автоматизацію робочих процесів та оптимізацію документообігу системи правосуддя. Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Положення про Єдину судову інформаційно–телекомунікаційну систему затверджується Вищою радою правосуддя за поданням Державної судової адміністрації України та після консультацій з Радою суддів України.

Разом з тим, до реалізації проекту ЄСІТС залучені ціла низка державних органів та інституцій. Зокрема, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, Державну судову адміністрацію України, Національну школу суддів України, Верховний Суд, Раду суддів України, Мін'юст, Генеральну прокуратуру України, Національну поліцію України, Національну асоціацію адвокатів України, Держагентство з питань електронного урядування України, апеляційні суди, місцеві суди, державне підприємство «Інформаційні судові системи», яке і втілює технічні завдання та вимоги, що стоять перед ЄСІТС.

Позицію Ради суддів України щодо запровадження ЄСІТС представив **Голова РСУ Олег Ткачук**.

«Ми, в Раді суддів, вважаємо, що будь–яка технічна система, а тут ми говоримо про інформаційно–телекомунікаційну систему, має на меті полегшувати процеси, а не додавати ще більше роботи. Це має бути така система, яка буде зрозуміла і доступна для кожної людини, яка має стосунок до судової влади, а не тільки для кандидата наук, який має досвід роботи з юридичним документообігом більше 25–и років, це по–перше. По–друге: для запуску роботи ЄСІТС потрібно кадрове забезпечення, що важливо, і обов'язковою умовою якого є навчання суддів, та працівників апарату та належне матеріально–технічне забезпечення судів».

Олег Ткачук також подякував організаторам за змістовну зустріч і зазначив, що це чи не перша предметна розмова серед безпосередніх користувачів Єдиної судової інформаційно–телекомунікаційної системи, яка дозволить більш предметно зосередитись на проблемних питаннях ЄСІТС і зорганізуватися над їх вирішенням. При цьому, Голова Ради вказав на те, що Радою суддів України, з метою ефективного запровадження ЄСІТС, було ухвалено кілька рішень з пропозиціями щодо організації її роботи (*У Києві відбулося обговорення результатів експертного аудиту поточного стану створення ЄСІТС // <http://rsu.gov.ua/ua/news/u-kievi-vidbulosa-obgovorennia-rezultativ-ekspertnogo-auditu-potocnogo-stanu-stvorennia-esits>. – 2019. – 25.04).*

Руководитель диджитал–кампании Владимира Зеленского Михаил Федоров мечтает развивать «цифровое государство», чтобы текущие процессы можно было осуществлять без бумажек и стояния в очередях.

«Мне не нужны должности. У меня свой бизнес, есть немало компаний, с которыми я работаю, диджитал–агентства. Есть ответственность – и мне надо думать, что с ней делать, как ее правильно трансформировать».

«Но я точно знаю, что то, что мы озвучили, «государство в смартфоне», – не важно, какая у меня будет роль, – это точно будет сделано».

«Мы за это время с экспертами разработали концепцию развития цифрового государства. Начиная с оцифровки одного проекта как тестового, заканчивая внедрением блокчейна для голосования, условно. От маленьких проектов до крупных. Это четкий документ. У нас в принципе по каждому направлению есть четкий документ. Каждый документ – от 10 до 100 страниц».

На вопрос, какие базовые государственные услуги должны быть в смартфоне в ближайшее время, он ответил: «Я бы начал с бизнеса, например, открытие / закрытие компании в два нажатия. Затем обязательно медицина, образование и дойти до избирательного процесса».

«Что меня сильно раздражает – это получение справки о несудимости, о составе семьи – по крайней мере, базовые вещи, на которые не нужно много денег, времени и всего остального. Ты стоишь в очереди по 4–8 часов».

«Конечно, мечта – это работа с ID–карточкой. Перевести всю страну на карты, убрать бумажки, которые доказывают, что у тебя есть карта», – заявил он.

Федоров также сказал, что было «потрачено где-то до 200 000 долларов на всю кампанию за 4 месяца на ФБ, Инстаграм, Google, ютуб».

Ботов не набирали, но привлекли почти 600 тысяч волонтеров – они работали на проектах «Зе!диджитал», «Зе Book», «Зе люди».

«Я могу точно сказать, что нет стратегии аккумулировать этих людей и дальше с ними пытаться выиграть парламентские выборы. Теперь надо вместе с этими людьми разработать систему, которая позволит новым людям войти в государственную систему и менять все», – сказал Федоров.

«Если я буду дальше работать в проекте, я буду заниматься именно этим. Открыть социальный лифт – наверное, такой будет моя миссия», – заявил специалист по цифровизации (*«Цифровое государство» Зеленского: от бизнеса до блокчейна для голосований // <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2019/04/24/7213417>. – 2019. – 24.04).*

В Україні в дослідній експлуатації запрацювала інтегрована система електронної ідентифікації.

Про це повідомляє Державне агентство з питань електронного урядування України у Facebook.

«Державне агентство з питань електронного урядування створило інтегровану систему електронної ідентифікації <https://id.gov.ua/>, яка вже працює в дослідній експлуатації і забезпечує ідентифікацію такими засобами, як електронний підпис, Mobile ID, Bank ID».

Зазначається, що наразі можна надсилати свої зауваження та пропозиції щодо роботи системи. Пропозиції приймаються до 18 травня 2019 року на адресу е-пошти konoval@e.gov.ua.

Проект постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про інтегровану систему електронної ідентифікації», який пропонується для обговорення, визначає механізм функціонування системи, її структуру, порядок формування та використання.

Система електронної ідентифікації – це майданчик, який об'єднує всіх надавачів послуг електронної ідентифікації (електронний підпис, Mobile ID, Bank ID, ID-картка). Вона забезпечує доступну та безпечну електронну ідентифікацію та автентифікацію громадян та бізнес-структур у зручний для них спосіб у захищеному кіберсередовищі (*Україні запрацювала система електронної ідентифікації для Mobile ID та Bank ID // <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2688049-v-ukraini-zapracuvala-sistema-elektronnoi-identifikacii-dla-mobile-id-ta-bank-id.html>. – 2019. – 24.04*).

В рамках проекту EGOV4UKRAINE завершилося пілотування нової інформаційної системи «Вулик», а найактивніші користувачі були відмічені заохочувальними подарунками під час семінару, який відбувся 11–12 квітня 2019 року в Одесі.

За активну участь у випробуванні системи «Вулик» у рамках проекту EGOV4UKRAINE ЦНАПам було передано маршрутизатори Wi-Fi. Десять адміністраторів з семи ЦНАПів отримали нагороди за вагомий внесок та цікаві ідеї під час випробувального етапу. Пілотування проводилося з серпня 2018 року по березень 2019 року в 10 центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП).

За словами **керівника проекту EGOV4UKRAINE Марі Педак**, таке пілотування забезпечило всім учасникам цінний досвід і підтвердило можливість спрощення роботи ЦНАПів за рахунок автоматизація їх роботи. «Ми дуже вдячні за внесок та пропозиції користувачів системи «Вулик» під час випробування та підсумкового семінару. Ми докладемо всіх зусиль щоб забезпечити подальший розвиток системи і її взаємодію з державними реєстрами через систему «Трембіта». Це дозволить прискорити процес надання послуг в ЦНАПах в десятки разів».

У семінарі взяли участь всі представники проекту: співробітники ЦНАПів з Нової Каховки, Кам'янець-Подільського, Каховки, Обухова, Олевська, Переяслав-Хмельницького, Ржищева, Чорткова, Южного; група проекту EGOV4UKRAINE, Державне агентство з питань електронного урядування України та компанія «Soft Xpansion Ukraine», яка розробляє інформаційну систему.

До кінця 2020 року до 600 ЦНАПів по всій Україні працюватимуть із інформаційною системою «Вулик» (*Система «Вулик» відзначила нагородами своїх найактивніших учасників // <https://decentralization.gov.ua/news/10932>. – 2019. – 24.04*).

ПриватБанк долучився до швейцарсько–української програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» EGAP з метою розвитку е–демократії в Україні. Відтепер українці через зручні електронні сервіси можуть впливати на розвиток своїх міст, селищ, об'єднаних територіальних громад.

ПриватБанк підписав договір про партнерство із Фондом Східна Європа. У рамках реалізації програми EGAP фонд впроваджує в Україні електронну демократію та електронні послуги.

Зокрема, за допомогою послуги BankID ПриватБанку українці зможуть користуватися сервісом «Громадський бюджет». Він надає можливість жителям населених пунктів пропонувати свої проекти місцевого розвитку та впливати на розподіл визначеної частки коштів місцевого бюджету шляхом голосування за ті чи інші проекти. Наразі до сервісу підключено понад 70 міст та об'єднаних територіальних громад із різних куточків України. Їх жителі, авторизувавшись через BankID, можуть подавати свої проекти або голосувати за вже наявні на сайті.

Окрім того, банк впроваджує можливість голосувати за проекти громадського бюджету через термінали самообслуговування ПриватБанку в населеному пункті, де триває голосування.

Наразі триває голосування за громадські бюджети Нікополя, Слов'янська та Василькова. Клієнти ПриватБанку, зареєстровані в цих населених пунктах, можуть обрати, на що витратити кошти місцевої казни. Щоб віддати свій голос через термінал, потрібно авторизуватися за фінансовим номером телефону або за допомогою банківської картки, у меню «Голосування за проекти міст» обрати потрібний проект та проголосувати. Процес максимально простий – голосування відбувається швидко, у кілька кліків *(ПриватБанк допомагає розвивати електронну демократію в Україні // <http://parallel-media.com.ua/p81208.html>. – 2019. – 23.04).*

Від власника автомобіля більше не вимагатимуть відвідування Головного або територіального сервісного центру МВС для того, аби замовити індивідуальний номерний знак.

В Україні запустили електронний сервіс, за допомогою якого можна замовити номерні знаки для автомобілів онлайн.

Які послуги доступні онлайн:

- перевірити можливість замовлення конкретного ІНЗ;
- замовити та оплатити його виготовлення;
- отримати готовий номерний знак у відділенні Нової пошти. Вартість послуги – ₪500.

Номерні знаки також можна безкоштовно забрати у Головному сервісному центрі МВС у Києві.

Послуга є однією з комплексу послуг, які надаються в Електронному кабінеті водія.

Онлайн–сервіс доступний на сайті у розділі «Електронні послуги».

Яка ще інформація доступна:

- адміністративні правопорушення;
- оплата штрафів;
- інформація про водійські посвідчення та транспортні засоби, якими володіє водій;
- реєстрація на отримання послуг в сервісних центрах МВС;
- замовлення безкоштовної чи платної послуги перевірки транспортного засобу

(Владислава Шевченко Отримати індивідуальний номерний знак онлайн: як зробити // <https://nachasi.com/2019/04/24/otrymaty-individualnyj-nomernyj-znak-onlajn-yak-zrobyty>. – 2019. – 22.04).

«Укрзалізниця» планує значительно расширить функционал онлайн-сервисов – пассажиры и грузовые клиенты смогут заказать и оплатить новые услуги.

Глава правления АО «Укрзалізниця» Евгений Кравцов:

Большинство опций планируется включить уже в этом год.

Среди услуг, которые можно будет удобно оформить онлайн: заказ на групповые перевозки пассажиров, заказ вагона с местами для людей с инвалидностью, заказ перевозки авто в вагоне-автомобилевозе.

Планируется также введение услуги «лист ожидания», когда пассажир получает сообщение о появлении в продаже необходимых ему билетов.

Появляться также онлайн–новации и для клиентов из сектора грузовых перевозок.

«Укрзализныця» планирует, в частности, провести существенный реинжиниринг процесса планирования грузовых перевозок, что позволит перейти от традиционной системы месячного планирования к системе управления заказами на период фрахтового года.

«Благодаря этому клиенты смогут самостоятельно управлять заказами и нести установленную ответственность, в том числе и финансовую».

«Кроме этого, в планах компании – расширить спектр дополнительных услуг, предоставляемых клиентам для организации грузовых перевозок. В частности, появится возможность заказать тягу или «нити графика».

В «Укрзализныце» отметили, что онлайн–сервис по продаже проездных документов пользуется спросом среди пассажиров. Так, в 2018 году порядка 50 % от общего количества проданных билетов пассажиры заказали через интернет (*Новые онлайн–услуги Укрзализныцы: билеты на группу, «лист ожидания» и не только* // <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2019/04/12/7212043>. – 2019. – 12.04).

Серед послуг, які можна буде зручно оформити онлайн: замовлення на групові перевезення пасажирів, замовлення вагона з місцями для людей з інвалідністю, замовлення перевезення авто у вагоні–автомобілевозі та отримання повідомлень про появу в продажі необхідних квитків.

«Укрзалізниця» планує розширити функції своїх онлайн–сервісів, додавши кілька нових послуг для клієнтів.

Більшість нововведень заплановані вже цього року.

Нові сервіси:

- замовити групові перевезення пасажирів;
- замовити вагон з місцями для людей з інвалідністю;
- замовити перевезення авто у вагоні–автомобілевозі;
- послуга «лист очікування» – це коли пасажир отримує повідомлення про появу в продажі необхідних йому квитків.

Новинки очікують клієнтів сектора вантажних перевезень.

Зокрема, планується проведення суттєвого реінжинірингу процесу планування вантажних перевезень. Це дозволить перейти від традиційної системи місячного планування до системи управління замовленнями на період фрахтового року.

Також з'явиться можливість замовити тягу або «нитки графіку».

Онлайн–сервіс із продажу проїзних документів має попит серед пасажирів. У 2018 році близько 50 % від загальної кількості проданих квитків пасажирів замовили через інтернет (*Владислава Шевченко «Укрзалізниця» запусить чотири нові онлайн–послуги* //

<https://nachasi.com/2019/04/12/ukrzaliznytsya-zapustyt-chotyry-novi-onlajn-posludy.> – 2019. – 12.04).

Государственная фискальная служба включила в реестр регистраторов расчетных операций 8 новейших моделей программных комплексов, предназначенных для регистрации расчетных операций.

Об этом сообщает пресс-служба ГФС.

Эти модели будут применять в своей деятельности пользователи-участники экспериментального проекта по внедрению инновационных технологических решений для регистрации расчетных операций в сфере торговли (в том числе интернет-торговли), общественного питания, купли-продажи иностранной валюты, торговли через автоматы по продаже товаров (услуг), оказания услуг по приему наличности для дальнейшего перевода, по перевозке пассажиров и тому подобное.

В этот перечень вошли новейшие модели 7 отечественных компаний – участников экспериментального проекта и система «Е-Receipt (е-Чек) электронный чек», разработанная Государственной фискальной службой.

В основу системы «Е-Receipt (е-Чек) электронный чек» положен принцип обязательной он-лайн фискализации чеков на сервере ГФС.

Эта система является альтернативой традиционным РРО, ведь может применяться для регистрации расчетных операций, и является бесплатной для пользователей.

Функциональные компоненты системы Е-Receipt позволяют субъекту хозяйствования – продавцу, применяя персональные компьютеры, планшеты, смартфоны, осуществлять регистрацию расчетных операций и передавать отчетную информацию (чеки, з-отчеты) в ГФС, покупателю – просматривать информацию о чеках в Электронном кабинете.

Она интегрируется с другими системами ГФС, может интегрироваться с другими бухгалтерскими программами пользователя.

Новейшие модели, включенные в Госреестр РРО, предлагаются к эксплуатации в тестовом режиме всем субъектам хозяйствования, которые проявили заинтересованность относительно участия в экспериментальном проекте.

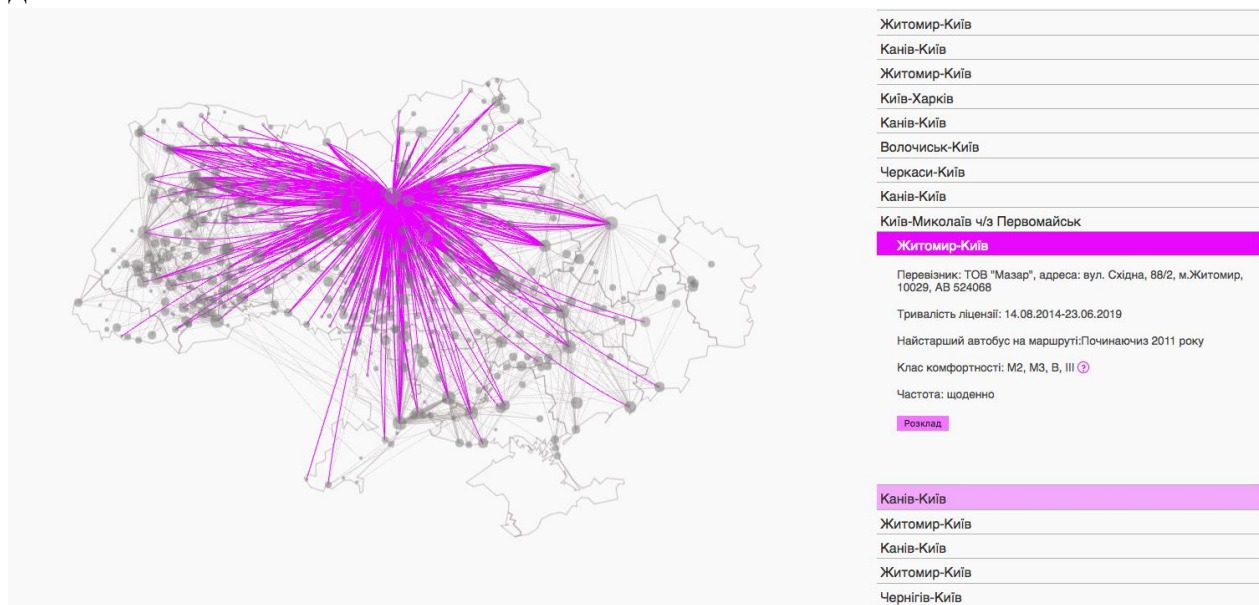
Продлится экспериментальный проект до 31 декабря 2019 года.

По его результатам Минфином будет приниматься решение о новейших моделях, которые не подлежат снятию с регистрации, и соответственно, будут рекомендованы к промышленной эксплуатации **(В Украине разрешили использовать смартфоны и планшеты вместо кассового аппарата // <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2019/04/10/646888>.** – 2019. – 10.04).

Інтерактивна карта обласних та міжнародних автобусних маршрутів: перевірити розклад та ліцензію водіїв.

Texty.org.ua запустили інтерактивну карту, на якій можна переглянути мережу автобусних маршрутів України.

Ви можете дізнатися, яким автопарком володіє перевізник, хто обслуговує маршрут, дані про власника дозволу на перевезення і термін його дії.

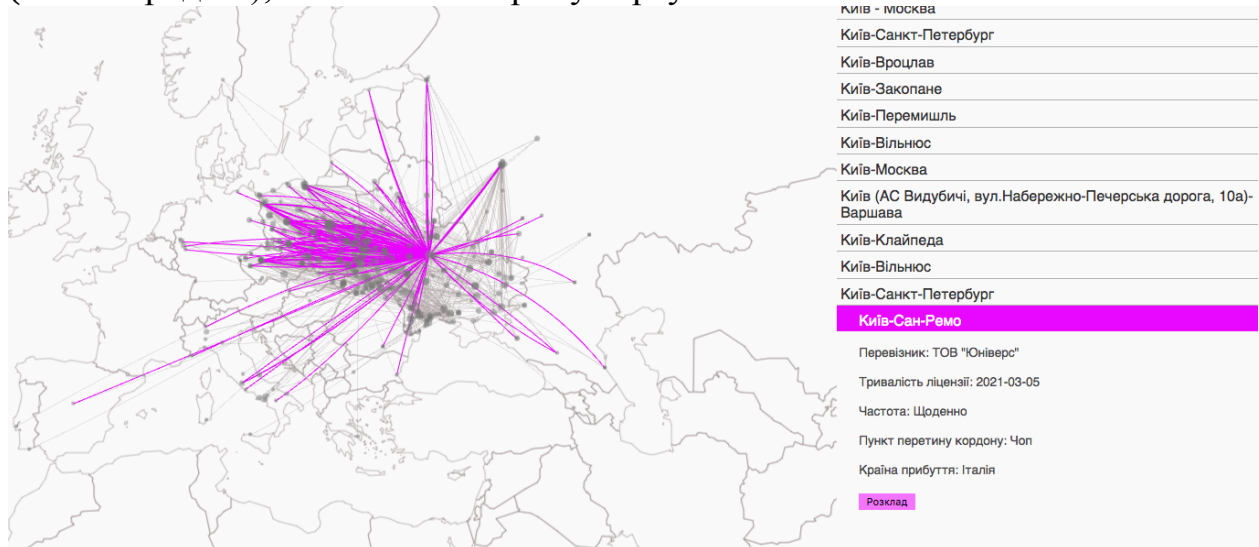

За допомогою сервісу також можна отримати інформацію про маршрути, зупинки та перетини кордонів. Загалом на карту вже нанесено майже 4 тисячі маршрутів.

Існує дві карти: «Міжобласні» та «Міжнародні» маршрути. Кожна лінія на карті – це один маршрут, а точками показано населені пункти, де він починається та закінчується.

На першій карті («Міжобласні») вказані лише ті маршрути, що виходять за межі області.

Маршрути, які починаються на території України й ведуть в інші країни («Міжнародні»), винесені на окрему карту.

Щоб знайти населений пункт, можна скористатися пошуком або обрати необхідне місце безпосередньо на карті;

Після обрання на карті підсвічуються всі маршрути, які з нього починаються, а праворуч відкривається список проміжних зупинок;

Можна натиснути на маршрути зі списку, щоб побачити деталі: перелік перевізників, рівень комфортності та вік автобусів, наявних на маршруті, а також частоту поїздок;

Натиснувши на «Розклад», ви можете побачити час та місце проміжних зупинок для обраного маршруту.

Для створення карти розробники користувалися відкритим переліком ліцензій на перевезення пасажирів, даними про транспортні засоби, даними щодо мережі міжобласних автобусних маршрутів та інформацією про міжнародні автобусні маршрути та зупинки загального користування.

Якщо ви зіткнулися з проблемою у дорозі, то перевірити перевізника можна за номером автобуса на сайті або у месенджері через сервіс OpenDataBot, сфотографувавши номерний знак автобуса (*Владислава Шевченко «Укрзалізниця» запустить чотири нові онлайн-послуги // <https://nachasi.com/2019/04/10/interaktyvna-karta-oblasnyh-ta-mizhnarodnyh-avtobusnyh-marshrutiv-perevirty-rozklad-ta-litsenziy-vodiyiv.-2019.-10.04>*).

На базі міської ініціативи Kyiv Smart City запустили єдиний реєстр домашніх тварин. Сервіс дозволить зібрати в одному місці інформацію про вихованців. Сервіс допоможе знайти загублену тварину або розмістити оголошення про те, що ви знайшли тварину.

«Завдяки реєстру та функції розпізнавання QR-коду на жетоні тварини, який зберігає всю важливу інформацію про них, домашні улюбленці киян завжди будуть у безпеці», – розповіли в КМДА.

Щоб внести свого улюбленця до реєстру, необхідно:

- придбати спеціальний жетон з QR-кодом та зареєструвати його;
- зареєструйте тварину на сайті проекту, авторизувавшись через Bank ID або ЕЦП (електронний цифровий підпис);
- пройдіть огляд в одній з муніципальних ветлікарень. З собою потрібно мати документ, що посвідчує особу, ветеринарний паспорт;
- після відвідин лікарні вихованець отримає унікальний QR-код на жетоні (жетон купується окремо).

Коли може знадобитися реєстр

Якщо знайшли тварину із жетоном, то відсканувавши позначку, можна дізнатися контактні дані власника.

Знайшли тварину без жетона, його теж можна буде внести в реєстр, описавши основні характеристики.

Ваш вихованець загубився, можна заявити через реєстр про зникнення. Для цього потрібно натиснути кнопку «Розшук» в особистому кабінеті. Реєстратор звірить дані з базою тварин і розмістить оголошення про пропажу.

Наразі реєстр щодня поповнюють, оцифровуючи паперові записи про реєстрацію пізніше 2017 року. Вже зареєстровано більше ніж 700 вихованців.

У майбутньому на базі проекту планують запустити функцію пошуку власників для бездомних тварин (*Владислава Шевченко У Києві запустили електронний реєстр домашніх тварин: можна знайти за QR-кодом // <https://nachasi.com/2019/04/05/u-kyievi-zapustily-elektronnyj-reyestr-domashnih-tvaryn-mozhna-znajty-za-qr-kodom>. – 2019. – 05.04*).

Регіональні ініціативи

Органи місцевого самоврядування Вінниці мають наміри поглиблювати використання інформаційних технологій, щоб створювати для вінничан все більше можливостей для участі у розвитку міста. Задля розвитку електронної демократії розроблено Концепцію цифрової партисипації Вінницької міської об'єднаної територіальної громади на 2019–2025 роки. Цей документ сьогодні затвердили депутати на черговій сесії міської ради. Серед іншого у ньому йдеться про формування сприятливих умов, стимулювання та підвищення компетенцій електронної участі громадян в процесах прийняття і реалізації важливих рішень, створення корисних цифрових ресурсів та можливостей, використання новітніх сервісів для взаємодії з громадянами, враховуючи засади інклюзивності, про застосування елементів штучного інтелекту та відкритих даних в інструментах електронної партисипації.

Концепція цифрової партисипації Вінницької міської об'єднаної територіальної громади – це документ, який має на меті сформулювати бачення розвитку електронної демократії на локальному рівні. А також – створити модель залучення мешканців з допомогою цифрових можливостей до процесів прийняття рішень через спільний пошук проблеми, інформування, визначення шляхів вирішення та їх подальшого впровадження. Концепцію цифрової партисипації розроблено у співпраці Вінницької міської ради, ГО «Подільська агенція регіонального розвитку» та мешканців громади.

Концепція цифрової партисипації базується на сімох принципах належного консультування, розроблених в рамках Конгресу Свободи в мережі Інтернет: довіра, загальна доступність, прозорість, надання відповідей, координація процесу, передбачуваність, повага до загального інтересу. Документ спрямований на реалізацію потреб мешканців Вінницької міської об'єднаної територіальної громади та її гостей, включаючи дітей, молодь, осіб поважного віку, туристів, представників бізнесу та IT-фахівців.

Метою Концепції є формування системи, де порядок денний створюється самими мешканцями за допомогою інструментів цифрової партисипації. Основна ідея Концепції цифрової партисипації: «smart city with smart citizens», де мешканці за допомогою е-інструментів формують візію майбутнього свого міста.

Це має стимулювати участь громадян в процесах розробки та реалізації рішень. Для цього планується популяризація інструментів електронної демократії, створення умов для співпраці у форматі «громада – влада – бізнес – ЗМІ» щодо розвитку інструментів електронної демократії.

Також – впровадження досвіду кращих національних та закордонних практик з метою підвищення рівня свідомої та відповідальної участі

мешканців в цифровій екосистемі громади. У планах й участь в тематичних міжнародних та національних грантових програмах, конкурсах спільно з інститутами громадянського суспільства (ІГС) з метою розробки та впровадження інноваційних технологій цифрової партисипації для Вінницької міської ОТГ.

Йдеться у документі й про формування навиків цифрової партисипації, в тому числі й у дітей. Планується проведення хакатонів, днів технологій, дослідження актуальних тенденцій та формування запиту на продукти і сервіси цифрової партисипації.

Також у Концепції передбачається робота над удосконаленням місцевої нормативно-правової бази інструментів електронної участі відповідно до кращих практик і державних стандартів. Впроваджуватиметься інтегрована платформа електронної демократії, інструмент електронних консультацій, «Бюджет шкільних проєктів» з застосуванням інструменту онлайн-голосування.

У планах є впровадження електронних сервісів для взаємодії з різними стейкхолдерами (створення нових корисних ресурсів, засобів та можливостей, новітніх сервісів та програм для задоволення потреб та взаємодії з громадянами, враховуючи засади інклюзивності). Йдеться й про використання елементів штучного інтелекту та відкритих даних в інструментах електронної партисипації, модернізацію та розвиток існуючих інструментів е-участі, реалізацію принципів інклюзивності, поширення сервісу «Інформер для громадян».

Нові інструменти доповнять те, що наразі працюють у Вінниці. На сьогоднішній день вінничани активно використовують впроваджені для них інструменти електронної демократії. Серед них – Електронні петиції, Бюджет громадських ініціатив, Електронні звернення, Мапа звернень громадян, Сервіс «Інформер для громадян», Відкриті дані тощо.

Також Вінницька міська рада є учасником швейцарсько-українського проєкту «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громадян» (EGAP). Серед завдань цього проєкту – покращення взаємодії влади та громадян за допомогою впровадження інструментів електронного урядування та електронної демократії. У місті реалізуються й інші проєкти міжнародної технічної допомоги за даним напрямком (**У Вінниці затвердили концепцію цифрової партисипації** // <http://www.vmr.gov.ua/Lists/CityNews/ShowNews.aspx?ID=5926>. – 2019. – 26.04).

Київ у топ–5 смарт–міст за економічною ефективністю.

За результатами аналізу ключових показників економічної ефективності, столиця України посіла п'яте місце в рейтингу міст Top 10 Smart Locations of the Future 2019/20 спеціалізованого видання Financial Times – FDI Magazine.

Рейтинг та його методологію оприлюднено на сайті видання.

Які критерії

До уваги брались такі показники:

- вартість квадратного метра щорічної оренди офісних приміщень класу А;
- розмір середньої заробітної плати для кваліфікованого робітника;
- вартість номера у центрі міста за одну ніч у готелях категорії 4* та 5*;
- загальна ставка податку на прибуток;
- сукупна вартість створення підприємства;
- реєстрації права власності та підключення промислового підприємства до електромереж.

Хто випередив

Перше місце у рейтингу за показником економічної ефективності посіла столиця та найбільше македонське місто Скоп'є.

Далі ідуть Софія (Республіка Болгарія), Каунас (Литовська Республіка) та польський Гданськ. Замикає ТОП-10 в'єтнамське місто Ханой (*Владислава Шевченко Київ у топ-5 смарт-міст за економічною ефективністю // <https://nachasi.com/2019/04/26/kyiv-u-top-5-smart-mist-za-ekonomichnoyu-efektyvnistyu>. – 2019. – 26.04).*

У Кременчуці головам громад розповіли про електронне урядування та показали сучасний Центр надання адміністративних послуг.

У Полтавському регіональному відділенні Асоціації міст України відбувся практикум із застосування законодавства на тему «Застосування сучасних інформаційних технологій в діяльності органів місцевого самоврядування. Електронне урядування як чинник відкритості влади». Захід організовано в рамках проекту «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС), який реалізує Асоціація міст України за підтримки USAID, повідомили в Полтавському РВ АМУ.

Відкрив практикум **Кременчуцький міський голова, член правління Асоціації міст України Віталій Малецький**, який наголосив, що ефективно управляти містом можна лише з допомогою сучасних інформаційних технологій.

Виконавчий директор Полтавського Регіонального відділення Асоціації міст України Галина Безносик у вітальному слові зазначила, що обираючи тему практикуму, Асоціація міст України завжди проводить ретельний аналіз її актуальності.

Електронне урядування нині – це не просто необхідність, а головний чинник відкритості влади для громади.

Модератор практикуму директор КП «Міськоформлення» Кременчуцької міської ради Володимир Кригін презентував комплексну міську інформаційну систему. Він зазначив, що підприємство, яке він представляє, було створене 22 роки тому і його головне завдання –

впровадження управлінської геоінформаційної системи – методики управління територією для надання інформації на відкритих картографічних матеріалах. Володимир Кригін наочно показав як працює операторська система управління та розповів про головні кроки її впровадження.

Богдан Бабіч, заступник директора КП «Міськоформлення» представив обліково–контрольну систему «Аналітик», яка покликана забезпечувати ефективний контроль за станом благоустрою в місті. Він розповів, що до системи під'єднані 133 організації, які підпорядковані міськвиконкому.

Учасникам практикуму показали як працює інформаційна система «Реєстр громади» для автоматичного формування понад 15 типів довідок та звітів.

Також учасникам заходу провели екскурсію кременчуцьким Центром надання адміністративних послуг. Це сучасна установа, яка діє з 2015 року *(Ольга Правденко У Кременчуці показали, як працює міська інформаційна система // <http://kolo.news/category/vlada/13898>. – 2019. – 26.04).*

Міністерство інфраструктури України разом з Державним агентством електронного урядування і Житомирською міською радою представили першу візуалізацію роботи комунального громадського транспорту на основі відкритих даних «Відкритий е–квиток Житомира», яка демонструє потенціал використання відкритих даних по е–квитку у прийнятті зважених і прозорих рішень для покращення роботи транспорту в містах і зниження корупційних ризиків. Проект реалізовано Агенцією журналістики даних у межах проекту USAID/UK aid «Прозорість і підзвітність у державному управлінні та послугах/ TAPAS» (Презентація «Відкритого е–квитка Житомира» // <http://tapas.org.ua/media/prezentatsiia-vidkrytoho-e-kvytka-zhytomyra>. – 2019. – 25.04).

Біловодська і Красноріченська об'єднані територіальні громади Луганської області збираються впровадити в свою роботу елементи електронного уряду.

Заступник голови облдержадміністрації Геннадій Іваненко на зустрічі з представниками швейцарсько–українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» (DESPRO) обговорив ряд питань, які стосуються розвитку громад.

Повідомляється, що раніше одним з компонентів діяльності DESPRO в фазі IV (2017–2020 років) було поліпшення системи водопостачання в об'єднаних територіальних громадах Луганської області – Біловодської і Красноріченської, то тепер планується в двох громадах впровадження елементів електронного урядування.

Починаючи з липня 2017 року Луганська область є партнером DESPRO на період Фази IV проекту (2017–2020 років). DESPRO та

облдержадміністрація підписали Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво. Міжнародні партнери стверджують, що основна увага в цьому році буде приділяти Луганській і Донецькій областям *(На Луганщині в двох ОТГ з'явиться електронний уряд // <https://rubryka.com/2019/04/16/na-luganshhyni-v-dvoh-otg-z-yavytsya-elektronnyj-uryad>. – 2019. – 16.04).*

Харків першим з українських міст підключився до національної системи «Трембіта».

Олег Дробот, директор Департаменту реєстрації:

«Трембіта» – це національна система взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, яка забезпечує доступ до даних державних реєстрів. Основою системи є вдосконалена естонська платформа обміну даними X-ROAD, на якій базується естонське цифрове співтовариство.

«Харків продовжує ефективно співпрацювати з Нацагентством з питань електронного урядування України, що дозволить місту значно спростити процедуру надання багатьох послуг, а також системно впроваджувати нові електронні послуги».

За його словами, на сьогоднішній день до системи «Трембіта» вже підключилися Міністерство фінансів України, Пенсійного фонду, Національна служба здоров'я України, а також Національна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками.

Харків першим серед українських міст підключився до єдиної національної системи електронної ідентифікації id.gov.ua. Тепер на Порталі електронних сервісів Харкова доступні всі види електронної ідентифікації особи *(Харків підключився до національної системи взаємодії електронних ресурсів // <http://www.city.kharkov.ua/uk/news/kharkiv-pidklyuchivsya-do-natsionalnoi-sistemi-vzaemodii-elektronnikh-resursiv-41348.html>. – 2019. – 02.04).*

Експертний погляд

Олександр Риженко, голова Держагентства з питань е-урядування:

– Олександр Володимировичу, уряд впроваджує цілеспрямовану політику відкриття важливих для суспільства наборів даних державних органів. Хто найчастіше користується цією інформацією?

– Так, уряд, органи державної влади, місцевого самоврядування методично відкривають інформацію. Ці дані публікуються на єдиному державному веб-порталі відкритих даних, яким опікується наше Держагентство. Це великий масив інформації, який сам по собі не зрозумілий громадянам, бо радше призначений для машинної обробки. Проте, ця інформація стає основою для створення онлайн-проектів, якими залюбки користуються громадяни. Журналісти, бізнес, громадські активісти та стартапи беруть ці дані й застосовують у своїх проектах, наприклад, створюють мобільні додатки чи онлайн-сервіси.

Одним із таких сервісів є моніторинг реєстраційних даних українських компаній та судового реєстру для захисту від рейдерських захоплень і контролю контрагентів **opendatabot.ua**. Це дуже успішний проект, який влітку 2016 року став переможцем конкурсу EGAP Challenge. Дані він бере з державного порталу відкритих даних та надає користувачам інформацію за конкретним запитом про фізичних і юридичних осіб, про судові справи, про автомобілі та інше. Його функціонал росте по мірі збільшення наборів даних, що відкриває держава. Та, якщо opendatabot.ua – частково комерційний проект, то є чимало й абсолютно безкоштовних.

За останні півроку в Україні з'явилося одразу кілька додатків, створених на основі відкритих даних про реєстрацію авто. З їх допомогою кожен охочий за лічені секунди лише за номером транспортного засобу може дізнатися вичерпну інформацію про даний автомобіль: скільки було власників, чи переобладнувався на інший вид палива, рік випуску та багато іншого. Мова йде про авто, що проходили реєстрацію чи перереєстрацію у сервісних центрах МВС після 2013 року.

Минулого року також почав працювати дуже зручний сервіс, який є особливо корисним для малого і середнього бізнесу, що не може собі дозволити дороговартісних маркетингових досліджень. А ця безкоштовна програма надає їм можливість дослідити реальний стан українського авторинку та визначити тренди самостійно. Завдяки гнучким фільтрам по регіонах, маркам авто, типу пального, року випуску та інших параметрах.

То ж такі сервіси корисні як для громадян, які обирають собі автомобіль, так і для тих, хто працює на ринках купівлі-продажу авто. До речі, минулого року набори даних про первинну реєстрацію авто були найпопулярнішими, а за рік до цього більшим попитом користувався реєстр юридичних і фізичних осіб-підприємців. Він також відкритий, тож дані з нього також беруться для різних проектів.

– Скільки наборів даних оприлюднено у Єдиному державному веб-порталі відкритих даних *data.gov.ua*? Чи може бути їх ще більше?

– Сфера відкритих даних з'явилася у 2015 році, а 1 січня 2016 року запустили портал відкритий даних, за який відповідає наше Держагентство е-урядування. Станом на сьогодні на порталі опубліковано 8 794 якісних наборів даних. Це значно більше, ніж органи влади зобов'язані публікувати. Наприклад, минулого року Міністерство фінансів за власною ініціативою відкрило дані 9 603 місцевих бюджетів. Тож тепер кожен громадянин може контролювати використання бюджетних коштів на рівні області та навіть села. Також контрольні держоргани відкрили дані про понад 143,4 тис. перевірок бізнесу, запланованих на 2019 рік. Відтак будь-який власник бізнесу може тепер дізнатися, коли перевірка постукає у двері його компанії. Безумовно, така ініціатива нами вітається.

Хоча кількість обов'язкових наборів також щороку зростає. Приміром, якщо спочатку органи влади повинні були публікувати 300 наборів даних, то минулого року ця цифра зросла до 600. А в квітні поточного року уряд ухвалив оновлену постанову про відкриті дані та зобов'язав публікувати вже 1000 обов'язкових до оприлюднення наборів даних.

Ще одним суттєвим кроком для розвитку цієї сфери в Україні стало унеможливлення з вересня минулого року публікації на держпорталі неякісних наборів даних, які неможливо надалі автоматизувати. Тобто жодних відсканованих документів, а лише машиночитабельні файли. За статистикою, найбільшим попитом користуються набори даних, що їх публікують Міністерство внутрішніх справ, Міністерство юстиції України, Державна судова адміністрація України, Центральна виборча комісія та Державна фіскальна служба.

Органи влади продовжують надавати нам додаткові набори, які в них є у формі відкритих даних. Упевнений, що їхня кількість постійно зростатиме, тож з'являтиметься усе більше онлайн-сервісів та стартапів, що не лише роблять життя українців більш комфортним та безпечним, а й позитивно впливають на економіку країни.

– Який економічний ефект дає відкриття даних в Україні?

– Сфера відкритих даних має певний економічний ефект. Як показали дослідження, у низці країн Європейського Союзу – це мільярди доларів вливань в економіку. Ми зробили таку оцінку в Україні за допомогою Проекту USAID / UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS». Київська школа економіки взяла за основу міжнародну методологію і порахувала вплив відкритих даних на економіку України. За їхніми підрахунками, економічна вигода для нашої країни від розвитку сфери відкритих даних склала понад 700 млн дол. у 2017 році. За прогнозом дослідників, якщо відкриті дані будуть і надалі розвиватися такими темпами, ця цифра може зрости до 1,4 млрд дол. або 0,92 % ВВП до 2025 року.

З кожним роком українські підприємства більш активно використовують можливості, які надають відкриті дані. Це дозволяє їм десь заощадити час, десь – гроші, десь – ще якимось чином полегшити життя. А загалом виходить так, що вони працюють, створюють продукт, сплачують податки – і це добре.

– *Скільки електронних послуг доступно для громадян на Урядовому порталі? Які мають попит найбільше?*

– Зараз на Урядовому порталі українцям доступна 121 державна послуга в електронному форматі. Тобто 24 години на добу, 7 днів на тиждень і без потреби фізично взаємодіяти з чиновниками, а отже без жодних черг і ходінь по кабінетам. Це послуги в сфері соціального захисту, охорони здоров'я та освіти, підприємництва, транспорту, фінансів та податків, будівництва та нерухомості, екології й інших. Загалом 9 розділів. Аби отримати значну більшість із цих послуг, громадянам необхідно мати засіб електронної ідентифікації. Це може бути цифровий підпис, MobileID або ж BankID.

За статистикою 2018 року, найбільше громадяни користувалися послугами по оформленню допомоги при народженні дитини, житлової субсидії, отриманню довідки про відсутність судимості та відсутність заборгованості. Серед представників бізнесу високий попит на е-послуги – у сфері держреєстрації бізнесу, початку і прийняття будівництва в експлуатацію, отримання витягу із системи електронного адміністрування ПДВ. Люди також звертаються за отриманням витягу про земельну ділянку, власника землі та перевірки документів на дійсність.

– *Агентство долучилося до популяризації електронного підпису та технологій MobileID та BankID. Водночас, деякі експерти бачать у цьому небезпеку, попереджають про зловмисників. Чи дійсно є ризики?*

– Без електронної ідентифікації людина не може отримати електронні послуги та доступ до більшості електронних сервісів. Це відбувається тільки через процес ідентифікації. Найпростіший рівень – це такий, де потрібен логін, пароль, телефон. Є ресурси, для яких такої інформації достатньо, аби надати доступ до даних.

Наступний рівень – це **BankID**. Якщо у людини є картка, наприклад, у ПриватБанку, Укрсиббанку чи Ощадбанку, вона використовує свій телефон, зареєстрований у фінансовій установі. Система автоматично звертається туди, запитуючи, чи дійсно власник певного номера телефону є саме той громадянин. А далі – треба ввести свій пін-код або пароль, що відомий тільки банку, а банк підтвердить ідентифікацію. Таким чином людина може отримувати більш складні послуги, наприклад, витяг із реєстру нерухомості, витяг із державного земельного кадастру. Надіслати онлайн якісь документи для оформлення, наприклад, субсидії чи ще чогось.

Наступним, більш складним рівнем ідентифікації, є **цифровий підпис**. За допомогою цього методу можна ідентифікуватися чи зробити юридично значимий підпис документу, наприклад, онлайн-заяви на призначення субсидії або оформлення допомоги при народженні дитини. Це дозволяє громадянину ідентифікуватися без відвідування державних органів. Людина

може цифровий підпис отримати на флешці, на диску, але це незахищені носії, з них можна скопіювати, дізнатися пін-код і вчинити якісь незаконні дії. Якщо ж цифровий підпис – на спеціальному захищеному носії, то це убезпечує його від крадіжки, адже немає можливості зробити копію.

Наприклад, **MobileID**. Це також використання цифрового підпису, але на захищеному носіїві, яким є спеціальна sim-карта до вашого телефону. Тобто, йдеться про додатковий захист.

З 2020 року, як того вимагає закон, усі повинні використовувати цифровий підпис на захищеному носіїві. До речі, нотаріуси, державні реєстратори, державні адміністратори, тобто, всі ті, хто вчиняє правочини, вже обов'язково використовують захищений носій для своїх цифрових підписів. Це зумовлено великою кількістю спекуляцій та махінацій у минулому, що призвели до незаконного позбавлення людей майна. Притягнути реєстратора до відповідальності було вкрай важко, бо довести, що він добровільно передав свій цифровий підпис стороннім особам, чи його в нього вкрали, бо він був записаний на незахищеному носії, наприклад флешці, – було практично неможливо.

– За вашими спостереженнями, наскільки люди готові користуватися е-послугами? Адже є чимало тих, хто за старою звичкою краще вистойть велику чергу аби отримати папірець.

– Довгий час так і було, але таких людей стає все менше. Лише за 2018 рік кількість користувачів електронних послуг зросла втричі. Популяризація електронних сервісів украї важлива і роль медіа тут – одна з головних. Необхідно постійно пояснювати людям, наскільки зручно та корисно отримувати державні послуги онлайн, а не витрачати час на оббивання порогів чиновницьких кабінетів. Чим вищим буде запит населення на якісні е-послуги, тим швидшими темпами розвиватиметься електронне урядування в Україні. Ще три роки тому в нас майже не було електронних сервісів, а сьогодні їх 121, з яких лише десятьма найбільш популярними скористалися понад 10,2 млн українців.

У 2015 році сфера відкритих даних тільки зароджувалася. Ми навіть мріяти не могли про відкриття такої інформації, як дані про кінцевих власників українських підприємств, чи дані про реєстрацію авто, чи ліцензії перевізників. А сьогодні вже кожен охочий зі свого смартфона може вмиль перевірити – має ця маршрутка чинний дозвіл на пасажирські перевезення, чи ні. Хай там як, але прогрес очевидний.

Тут більше питання зміни ментальності. Усе й одразу не відбувається. Навіть, якщо послуга переводиться в електронний вигляд, її все одно можна отримати традиційним методом. Практично у всіх європейських країнах послуги надаються і в електронному, й у традиційному вигляді. І у нас такий вибір є та завжди буде. Переведення послуги в електронний вигляд скорочує процес її надання, у тому числі традиційним методом. Тобто, послуга стає доступною в різних ЦНАПах, не обов'язково йти у якийсь один. Процес змін

відбувається постійно. Є приклади, коли ми вже удосконалюємо не офлайн, а онлайн-послуги.

– *Агентство працює над побудовою системи «Трембіта». Наскільки це вдається і якого ефекту слід очікувати?*

– Відкриті дані та електронні послуги є публічними проектами, до яких громадяни мають доступ, а «Трембіта» – виключно для органів державної влади та місцевого самоврядування. Це система електронної взаємодії різних реєстрів та баз даних держави, що дозволяє забезпечити швидкий і ефективний обмін даними. Вона не для широкого загалу, й має високий рівень захисту.

Система потрібна для того, щоб надавати якісні послуги – і не обов’язково електронні, а в тому числі, коли людина приходить в ЦНАП. Коли «Трембіта» буде широко впроваджена, громадянам більше не доведеться надавати представнику влади якісь додаткові довідки. Тому що орган, який надає послугу, зможе сам оперативно отримати інформацію, яку він раніше вимагав від людей на папірцях. Крім того, система має інше призначення – підвищення технічної ефективності самих органів влади, адже для виконання владних повноважень потрібна інформація з різних установ. Якщо органи влади будуть ефективно працювати в цій системі, вони отримуватимуть інформацію автоматично за запитом. Тобто потреба надсилати запити паперовими листами просто відпаде. А це значна економія державних коштів на закупівлі паперу, фарби для принтерів, конвертів. На оплату поштових послуг, вже не говорячи про колосальну економію сотень тисяч годин, які на все це витрачають працівники органів влади щороку. І можна буде забути про гаяння тижнів і місяців на очікування офіційних відповідей. Усе має відбуватися онлайн.

– *Ми говоримо про розробку агентства чи адаптовану систему?*

– Був проведений міжнародний тендер. Перемогла естонська компанія, тому основу системи «Трембіта» становить удосконалена естонська платформа обміну даними X-ROAD. Ми адаптували її до українських умов. Система з високим рівнем безпеки вже пройшла перевірку та передана Державному агентству з питань електронного урядування для впровадження. Над чим ми зараз активно працюємо.

– *Скільки часу необхідно для її остаточного впровадження?*

– Практично щотижня Агентство укладає необхідні угоди на підключення реєстрів із відповідними міністерствами, відомствами та іншими органами влади. Станом на сьогодні угоди укладено з Міністерством фінансів, Міністерством внутрішніх справ, Міністерством соціальної політики, Пенсійним фондом, Державною фіскальною службою та багатьма іншими. Наша мета до кінця цього року підключити 20 ключових реєстрів. Їх взаємодія дасть найбільший ефект і дозволить не лише спростити послуги, а й також повністю автоматизувати деякі з них.

– *Перехід до е-послуг передбачає наявність інтернету. В Україні спостерігається проникнення понад 60 %. Чи не замалий цей показник для успішності?*

– Це той фактор, який стримує нас. Особливо в сільській місцевості, бо цифровий розрив між містом і селом, як правило, є великим. Практично всі міста обласного значення, районні центри, села неподалік райцентрів чи обласних міст мають хороший доступ до мережі за невелику плату. Та є багато населених пунктів із великими проблемами щодо доступу до мережі, в тому числі – через мобільні телефони. Це – незважаючи на те, що у нас уже 4G використовується. У сільській місцевості доступна оптика, але ця сфера постійно змінюється. Я розраховую на те, що відсоток покриття інтернетом буде постійно зростати. І може вже за 3–5 років воно буде максимальним.

– *Уряд затвердив план розвитку цифрової економіки 2020 року. Як будете втілювати її в життя?*

– Концепція цифрової економіки та план дій до неї достатньо загальний. Він вимагає конкретних кроків. Наприклад, впровадження того самого широкомасштабного доступу до інтернету в селах. Це розробка плану дій, заходів. Це, наприклад, фондування і збільшення кількості стартапів та багато іншого. По суті, основне завдання цього плану – стимулювати розвиток різних сфер, що сприятимуть розвитку цифрової економіки.

– *Які завдання стоять перед агентством на 2019 рік?*

– **Основне завдання** – це розвиток електронних сервісів. У нас був чіткий план – впровадити 100 е-послуг до кінця 2018 року, і він виконаний. На початку цього року ми затвердили новий план з розвитку е-сервісів у рамках концепції розвитку електронних послуг на ці 2 роки. Цьогоріч плануємо збільшити кількість електронних послуг, щонайменше, на 50. Перелік усіх послуг, які вже надаються, можна побачити на порталі Кабінету міністрів.

Наступний напрям стосується відкритих даних. Уже прийнято постанову, якою кількість обов'язкових наборів даних для публікації збільшено до 1000, а також вдосконалюється порядок їх публікації. Таким чином їх використання стане ще простішим та ефективнішим.

Якщо говорити про розвиток електронної ідентифікації, то вже впроваджено відповідну систему. Вона дозволяє простіше підключати державні й портали місцевого самоврядування з різними сервісами до електронної ідентифікації. Та дає громадянам один інтерфейс. Нещодавно підключили Харків з його електронними сервісами.

Також упродовж року будемо активно впроваджувати «Трембіту» та міжвідомчий документообіг. Всі органи державної влади будуть об'єднані в одну мережу, в якій циркулюють електронні документи. Таким чином обіг 80 % усіх документів відбувається в електронному вигляді. Вже зараз завдяки цій системі понад 5 тис. документів щодня надсилаються в електронному форматі. Це означає можливість більш швидкого прийняття рішень та забезпечення прозорого контролю їх виконання на усіх рівнях. Тож роботи

чимало (Олена Собко Олександр Риженко: Економічна вигода від розвитку сфери відкритих даних за кілька років може зрости до \$1,4 млрд // <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2689165-oleksandr-rizenko-golova-derzagentstva-z-pitan-euraduvanna.html>. – 2019. – 25.04).

Катерина Оніліюгу, керівник напрямку відкритих даних, проект USAID/UK aid «Прозорість і підзвітність у державному управлінні та послугах» / TAPAS; співавтор – Олексій Вискуб, перший заступник голови Державного агентства з питань електронного урядування:

Публікація набору даних щодо перевізників на національному порталі data.gov.ua стала передумовою для появи додаткових сервісів.

Відкриття даних – це великі можливості для громадян і бізнесу.

Маючи доступ до інформації, компанії можуть краще планувати свою діяльність та оптимізувати витрати, а користувачі – ухвалювати обґрунтовані рішення.

Оприлюднення даних про міський транспорт та зареєстровані транспортні засоби вже почало змінювати життя українців.

Дані про перевізників

У 2018 році суспільство сколихнуло ДТП за участю перевізників на Миколаївщині, Житомирщині та Київщині. Однією з ключових причин трагедій стали нелегальні перевезення пасажирів. Припускається, що лише на Київщині понад 2 тис автобусів працюють нелегально. Близько 40 % перевезень перебувають у тіні.

Донедавна пасажирів не могли перевірити, чи користуються вони легальними послугами. Усе змінилося після відкриття даних ліцензій транспортних засобів на перевезення пасажирів та вантажів і створення сервісу «Кабінет перевізника».

Відтоді лише за номером транспортного засобу за лічені секунди можна перевірити будь-якого перевізника на наявність однієї із 42 794 ліцензій в Україні. Особливо актуально це для міжміських та міжобласних перевезень. Не дивно, що лише за перші місяці роботи сервісу ним скористалося понад 58 тис людей.

Публікація набору даних щодо перевізників на національному порталі data.gov.ua стала передумовою для появи додаткових сервісів. Наприклад, Opendatabot став першим стартапом, що реалізував можливість лише за фотографією номера маршрутки через Messenger, Telegram чи Viber встановити її легальність.

Це ефективний сервіс для контролю. Він містить дані про перевізника, наявність і строк дії його ліцензії, транспортний засіб, маршрути, дозволи та штрафи.

Можливість убезпечити себе отримав і бізнес. Зокрема, логістичні компанії отримали доступ до достовірної інформації про контрагентів, з якими працюють.

Експедиторські фірми часто наймають автомобіль для перевезення, який потім зникає разом з вантажем. Тепер такої проблеми можна уникнути завдяки можливості оперативно перевірити, кому буде довірено вантаж.

Відкриті дані дозволяють посилювати контроль за безпекою перевезення пасажирів, покращувати ефективність ведення бізнесу та економити гроші.

Дані про маршрути

У сфері автобусних перевезень в країні працює близько 20 тис компаній, які обслуговують понад 100 млн пасажирів щороку. Недавно Міністерство інфраструктури оприлюднило інформацію щодо тисяч міжнародних та міжобласних маршрутів і дозволів на їхнє обслуговування.

Поєднання цих наборів даних стало основою для створення інтерактивної мапи «Мережа автобусних маршрутів», що показує автобусні сполучення між містами в Україні та за кордоном, а також розклад руху автобусів і проміжні зупинки.

Тільки за тиждень після запуску мапи нею скористалися 33 тис громадян. Завдяки карті чиновники можуть бачити найбільш конкурентні напрямки і ті, де сполучення недостатнє. Бізнесу проект дозволяє отримати детальну інформацію про ринок, щоб планувати підприємницьку діяльність і шукати нові можливості для росту.

Після запуску мапи міністерство констатує збільшення кількості звернень пасажирів, представників автостанцій та органів влади щодо недобросовісного виконання перевізниками вимог законодавства чи умов перевезень.

За допомогою відкритих даних громадяни разом з владою можуть наполягати на здійсненні перевезень добросовісними компаніями, які отримали всі документи.

Дані про авто і власників

Однією з найпопулярніших послуг сервісних центрів МВС є реєстрація автомобілів. Лише за 2017 рік було здійснено понад 1,5 млн реєстраційних операцій. Ми бачимо попит не лише на саму послугу, а й на дані про реєстрацію автомобілів, адже вони показують поведінку та уподобання споживачів.

У серпні 2018 року Головний сервісний центр МВС опублікував набір відомостей про транспортні засоби та їхніх власників, який став найбільш затребуваним. На національному порталі відкритих даних його переглядали майже 105 тис разів.

Дані про реєстрацію авто показують реальний стан українського авторинку. Закономірності продажів певних брендів визначають ключові тенденції та приховані можливості. Відкриті дані зменшують перешкоди й інформаційну асиметрію на ринку та надають рівні умови для всіх його учасників.

Один з редакторів portalу про електромобілі та гібридні авто розказав, що тільки після публікації даних зміг отримати достовірну інформацію про

кількість зареєстрованих електромобілів в Україні та визначити потенціал цього ринку.

Користь від відкриття цих даних мають не тільки продавці транспорту. Ця інформація важлива і для компаній, що ремонтують авто і продають запчастини.

Здебільшого це малий бізнес, який не може заплатити за дорогі маркетингові дослідження. Тепер він отримав можливість безкоштовно аналізувати, на яких авто їздять його потенційні клієнти і планувати закупівлю деталей.

Оприлюднення реєстраційних даних стало корисним і для звичайних користувачів. Texty запустили проект, який дозволяє регулювати параметри пошуку інформації за допомогою фільтрів. Сервісом скористалися понад 150 тис українців.

Opendatabot поєднав дані з іншими наборами і створив сервіс, що дозволяє дізнатися місце та час реєстрації авто і рік його виробництва лише за номером автомобіля, якщо той був зареєстрований починаючи з січня 2013 року.

Бот доступний у Messenger, Viber, Telegram та Skype. Він видає інформацію за кілька секунд. У такий спосіб пройшли перевірку майже 800 тис автомобілів.

Попит на відкриття даних про транспорт лише зростатиме. Їх вплив на якість, безпеку та комфорт транспортної сфери України уже відчутний. Серед найбільш затребуваних даних – рух громадського транспорту в реальному часі, якість доріг та якість перевезень на національному рівні *(Перевірити авто чи перевізника: як відкриті дані економлять час та гроші* //

<https://www.epravda.com.ua/columns/2019/04/24/647341/?fbclid=IwAR0Prfd8cyHqNQqgeAGcRB88SnT2ka9xNjUpnqpf—zwWcfaQaDTI—CsezM>. – 2019. – 24.04).

Василий Задворный, генеральный директор ГП «Прозорро»:

ProZorro готовится создать для закупок небольших партий типовых товаров интернет-магазин.

Запитай у когось, яка компанія сьогодні найдорожча, і скоріш за все серед відповідей отримаєш – Google, Apple, Facebook чи ж Amazon.

Але все частіше на першому місці опиняється Amazon. Компанія вважається потужним та зручним майданчиком для реалізації товарів через Інтернет.

Тренд максимальної простоти та зручності сервісів, як в інтернет-магазинах, поступово переходить і в державну сферу, зокрема у публічні закупівлі.

Серед останніх світових новацій у цій галузі – розвиток е-каталогів. Тобто впровадження в електронну систему закупівель за принципом інтернет-магазину: обрав – клікнув – купив.

Працюють такі каталоги в закупівлях типових товарів на невеликі суми (приміром, офісного паперу чи картриджів).

Ми вивчили передовий досвід Португалії, Італії, Австрії, Кіпру та ще низки країн у провадженні е–каталогів та побачили їхню ефективність.

Окрім полегшення закупівель найпопулярніших товарів, вони ще й можуть підвищити ефективність допорогових закупівель в Україні.

Лише минулоріч на «допороги» (закупівлі до 200 тис. грн) припало 108 млрд грн.

Ці закупівлі відбуваються без ретельного контролю, як наслідок, мають низьку ефективність. Щоб виправити цю ситуацію, готуються зміни в законодавстві та запроваджуються нові інструменти.

Електронні каталоги якраз стануть одним із таких інструментів. Їх впровадження є одним із пунктів нової редакції закону «Про публічні закупівлі», підготовленої разом із експертами проектів ЄС з реформування публічних закупівель, USAID/UK aid, Мінекономіки та громадських організацій.

Підготовка до запуску е–каталогів вже триває. Це буде масштабна новація в системі ProZorro.

Глобальна ціль – створити для закупівель невеликих партій типових товарів такий же зручний функціонал, як і в інтернет–магазині.

Із простим і зрозумілим інтерфейсом, легкістю замовлення та автоматизацією процесів, як це є в американського Amazon чи ж українського Hotline.

Ми активно консультуємося з українськими онлайн–рітейлерами, дізнаємося, як вони побудували бізнес–процеси, забезпечують регулярне оновлення цін, працюють з контрагентами.

Цей досвід буде врахований у розробці структури каталогу, фільтрів, інтерфейсу.

Зрозуміло, що такі масштабні зміни неможливо впровадити одночасно і для всіх користувачів системи.

ProZorro користується майже чверть мільйона людей. Перед поширенням проекту на всю Україну маємо перевірити інструмент на практиці, зібрати фідбек та доопрацювати рішення.

Тому електронні каталоги спочатку пройдуть «бойове» тестування для пілотної кількості учасників та з обмеженою географією (регіон поставок спочатку обмежуватиметься на Києвом та областю).

У пілотному проекті за різними профілями будуть представлені товари, які найчастіше закуповують держустанови. Це – папір, друкуюче і комп’ютерне обладнання, фармацевтика.

За фармнапрямом відповідатиме нещодавно створене державне підприємство «Медичні закупівлі України», яке підпорядковане Міністерству охорони здоров’я.

Рештою закупівель опікуватиметься державна установа «Професійні закупівлі», підпорядкована Міністерству економічного розвитку і торгівлі.

Ми очікуємо, що від запуску електронних каталогів вииграє кожен. Державні установи зможуть швидко та зручно закупити товар у надійних постачальників. Будь-то комп'ютерний монітор, чи ж медичні рукавички.

Бізнес отримає додатковий канал продажу товарів та заощадить ресурси на участі у тендерах.

Адже достатньо один раз підтвердити свою кваліфікацію, потрапити в каталог та чекати на замовлення.

Держава ж отримає економію завдяки представленості в каталозі декількох постачальників. Тобто е-каталоги можуть підвищити ефективність допорогових закупівель.

Двері для бізнесу відкриті. Участь у пілотному проекті безкоштовна.

Потрібно лише разово підтвердити свою кваліфікацію та кваліфікацію товару, який пропонується до е-каталогу. А далі – забезпечити регулярне оновлення цін та чекати на замовлення.

Кваліфікацією постачальників та наповненням каталогу товарами займаються ДУ «Професійні закупівлі» та ДП «Медичні закупівлі України», кожен у своєму напрямі.

У «першопрохідців» є шанс першими навчитися працювати з електронними каталогами перед їх масштабуванням на всю країну та якісно вплинути на розробку.

Ще є низка питань, які потрібно вирішити: логістика, структура каталогу, фільтри тощо.

Головне – почати діяти. Кожен новий інструмент в системі ProZorro – це черговий крок до ефективніших закупівель.

Звичайно, закупівлі – це велика сфера, в якій задіяні багато суб'єктів: державні замовники, бізнес, контролюючі, судові органи.

Важливо, щоб кожен працював ефективно та за законом. Зі свого боку намагаємося технічними речами, новим функціоналом максимально виправити якісь проблемні моменти.

Запускаємо автоматичний пошук підозрілих тендерів. Розвиваємо електронну тендерну документацію, яка допоможе краще моніторити закупівлі, виявляти порушення та робити глибшу аналітику.

Інтегруємося з державними реєстрами, аби бізнесу не стояти в чергах за довідками.

Завжди є куди розвиватися і як вдосконалювати систему. Потрібно вчитися у кращих. Чому б не в Amazon? *(Інтернет-магазин в ProZorro: в закупках* *появляться* *е-каталоги* *//* <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2019/04/22/647234>. – 2019. – 22.04).

Заступник голови Держагенства з е-урядування Олексій Вискуб:

Впровадження нового електронного суспільства та якісної взаємодії між державою та громадянин є важливою складовою, фундаментом для розвитку України. Раніше ми вже писали про основні проблеми та

досягнень у впровадженні електронної системи обміну даними «Трембіта».

– У Плані заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019–2020 на I квартал 2019 року серед ключових позицій значиться запровадження електронної взаємодії для оптимізації порядку надання пріоритетних послуг з використанням системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів («Трембіта»). Проте накінець березня єдиним, хто підключився (1 березня) до цієї системи, є Міністерство фінансів. Чому процес зупинився на етапі укладання угод з державними органами?

– Так, Міністерство фінансів України – це перше відомство, що підписало угоду про підключення своїх реєстрів до системи електронної взаємодії «Трембіта», але не єдине. Протягом березня і початку квітня угоди на підключення укладено також з Держлікслужбою, Пенсійним фондом і Нацслужбою здоров'я України. Буквально кілька днів тому відповідну угоду ми також підписали з Міністерством внутрішніх справ України. Очікуємо, що впродовж цього місяця цей перелік доповниться угодами з ДФС і Міністерством юстиції. Тож як бачите, ми перейшли до фази активного укладення угод на підключення реєстрів до «Трембіти». Проте це доволі складний процес, адже реєстри, якими опікується те чи інше відомство, повинні бути готові до електронної взаємодії.

Існування реєстрів базується на 11 кодексах, 150 законах та 31 нормативному акті. І всі ці законодавчі документи по-різному визначають, що таке електронний реєстр, як він повинен функціонувати і наповнюватися. Відсутність єдиних правил створення і ведення реєстрів призвела до того, що публічні реєстри та бази даних держави створюються хаотично. Відтак, складно контролювати їх кількість, призначення та вести облік. У своїй роботі ми досить часто стикаємося з ситуацією, що дані в реєстрах заповнені некоректно. Наприклад, прізвище людини написано російською, або з маленької літери, або замість повного імені та по батькові лише ініціали. Все це потрібно виправляти. До того ж, лише 60 % публічних реєстрів мають атестовані комплексні системи захисту інформації, а це є обов'язковою умовою для підключення до електронної взаємодії, адже 80 % реєстрів містять персональні дані.

– Система X-ROAD як основа для «Трембіти», була передана Держагентству з питань електронного урядування 27 жовтня 2017 року. На якому етапі до повноцінної роботи знаходиться зараз «Трембіта»?

– Дійсно, основою системи «Трембіта» є удосконалена естонська платформа обміну даними X-ROAD, яка була обрана за підсумками міжнародного тендеру. Наприкінці 2017 року ця система була придбана на кошти Європейського Союзу, і Держагентство з е-урядування розпочало роботу по її адаптації до українських умов. У тому числі з точки зору захисту інформації. Впродовж року ми закуповували і встановлювали необхідне обладнання для повноцінного функціонування системи, а також здійснювали

тестові роботи. Тривалий час «Трембіта» працювала в режимі дослідної експлуатації, щоб упевнитися, що вона є дійсно захищеною і надійною для повноцінного обміну інформацією.

В останні дні грудня 2018 року Держагентство е-урядування отримало Експертний висновок Держспецзв'язку про відповідність компонентів системи «Трембіта» вимогам з технічного захисту інформації. З того моменту ми отримали всі права та необхідні погодження, аби розпочати підключення перших реєстрів. І перші угоди з відомствами, на балансі яких зосереджені ключові реєстри, вже укладено. Зараз система розгорнута на серверах і готова до впровадження.

Я з повною упевненістю можу сказати, що система має високий рівень безпеки. «Трембіта» передбачає децентралізований підхід до збереження даних, тож ризик несанкціонованої зміни інформації чи її витоку нівелюється. Окрім того, інформація зберігається не на одному сервері, як при централізованому підході, який є на сьогодні, а на кількох. Це робить безглуздими будь-які спроби злому, адже повну інформацію таким чином отримати не вдасться і змінити її зміст також.

– Система X-ROAD – це також і «електронні вибори». Чи не варто було б запровадити подібну систему до президентських виборів? І чи планується її впровадження до парламентських виборів у 2019 році?

– Електронне голосування може реалізовуватися як за допомогою електронних засобів, так і через автоматичний підрахунок голосів за допомогою електронних пристроїв та спеціального програмного забезпечення. Якщо мова йде про можливість дистанційного голосування через інтернет, то для цього необхідно, щоб кожен громадянин мав засоби електронної ідентифікації. Це може бути цифровий підпис, MobileID або ж ID-карта. У переважній більшості сьогодні лише приватні підприємці мають цифрові підписи. Якщо ж говорити загалом, то близько 5 млн українців у віці від 16 років мають електронну ідентифікацію. Враховуючи, що в Україні на сьогодні 35 млн виборців (за даними ЦВК), це близько 15 %.

Ще один важливий фактор – люди повинні довіряти онлайн-голосуванню. Тобто це ще певною мірою питання ментальне.

Третій аспект забезпечення електронних виборів – технічний. Як я казав, в Україні є проблема з хаотичністю даних у державних реєстрах, з дублюванням даних, з некоректним наповненням реєстрів і неактуальністю відомостей. Щоб виправити цю ситуацію, урядом подано до парламенту законопроект №8602 «Про публічні електронні реєстри». Ми очікуємо, що народні депутати його приймуть ще в першій половині цього року.

Проте «Трембіта» дійсно стане одним з ключових елементів для здійснення дистанційного електронного голосування. Адже саме вона зможе забезпечити захищений обмін даними між базовими реєстрами, що будуть використовуватися при електронному голосуванні (демографічний реєстр, реєстр виборців тощо). Як відомо, Демографічний реєстр почав існувати лише з 2013 року. Він поступово наповнюється, проте ще не покриває усіх

громадян України. Окрім того, єдиного адресного реєстру в Україні досі не створено.

– *Коли планується повноцінна робота системи в усіх її аспектах, з реальною взаємодією користувача та реєстрів?*

– Незважаючи на те, що тривалий час реєстри створювалися та розвивалися хаотично, сьогодні ми маємо чудову нагоду здійснити фундаментальні системні зміни у цій сфері. Безумно, досягти швидких результатів можна тільки завдяки комплексному підходу, коли всі інституції, відповідальні за цей процес, почнуть діяти злагоджено на всіх рівнях.

Створення екосистеми публічних реєстрів сьогодні є найважливішим завданням держави в напрямку розвитку електронного урядування. Необхідно зупинити хаотичне розповсюдження, дублювання даних та створення нових державних ресурсів, які не відповідають єдиним технічним та семантичним вимогам. Побудова чіткої ієрархічної моделі держреєстрів і баз даних дозволить ефективно управляти інформацією та витратами на її створення, обробку та захист, що значно зменшить навантаження на державний бюджет. Адже сьогодні Україна щороку витрачає на підтримку лише 25 пріоритетних державних реєстрів понад 500 млн грн. Загалом в Україні налічується понад 350 публічних реєстрів, якими опікуються більше 80 різних державних відомств.

– *Що потребувало більше часу – безпосередня доробка системи, що взята за основу, чи процес підключення державних реєстрів до неї?*

– На доробку системи, закупівлю і встановлення необхідного обладнання, а також на отримання усіх сертифікатів і дозволів ми витратили більше року. А на укладення перших угод з відомствами про приєднання ключових реєстрів – лише 3 місяці. Найбільша кількість реєстрів в Україні належить Міністерству економічного розвитку і торгівлі, Пенсійному фонду та Міністерству юстиції. Загалом це 80 ключових реєстрів.

– *При повноцінному запуску системи, скоріш за все, з'являться прогалини та недоліки, які можна виявити лише на практиці. І система «Трембіта» знову буде дороблятися та вдосконалюватися. Чи не буде такої ситуації, що за час, що буде витрачено на введення та підключення системи, вона стане просто неактуальною?*

– Структура і концепція системи були обрані таким чином, що її актуальність не викликає сумнівів. Оскільки технології постійно змінюються, безумовно, можуть змінюватися і якісь стандарти чи певні вимоги до захисту інформації та обміну даними. Звісно, в цьому контексті система буде актуалізуватися, щоб постійно бути максимально захищеною і функціональною. Проте сама архітектура «Трембіти» залишатиметься незмінною. Разом з тим, доопрацювання ніяк не будуть заважати безперебійній роботі системи **(Анастасія Новикова Електронний обмін даними: коли запрацює «естонське диво» в Україні // <https://sud.ua/ru/news/publication/140323-elektronniy-obmin-danimi-koli-zapratsyuye-estonske-divo-v-ukrayini>. – 2019. – 22.04).**

Блоги та соціальні мережі

Max Nefyodov:

Запустили новий великий функціонал на ProZorro – е-каталоги. Це такий собі державний онлайн-магазин, куда постачальники кваліфікуються центральною закупівельною організацією (Централізована закупівельна організація ДУ «Професійні закупівлі» Медичні закупівлі України) заздалегіть, а держзамовники можуть просто зайти і наклікати собі той товар, що треба. Система автоматично формує звіт про проведену закупівлю. Поки тестуємо систему в допорогах (в Києві і на обмежених групах товарів), якщо ринок все сприйме добре, далі будемо поступово розвивати до рівня ROZETKA для державних компаній і установ.

Серед перших користувачів буде Міністерство охорони здоров'я, бо ліки і медвироби для такого добре підходять – стандартизована продукція, яка часто купується маленькими обсягами і треба з сьогодні на завтра. Сьогодні ж відбулася і перша закупівля через е-каталог. Мережа кінотеатрів КП «Київкінофільм» купив 120 пачок паперу для друку StoraEnso Berga Speed A4 у постачальника ТОВ «Український папір». Ціна одиниці товару 87 грн., що, до речі, нижче середніх цін по ринку на 7 % (<https://www.facebook.com/max.nefyodov>. – 2019. – 26.04).

Державне агентство з питань електронного урядування України:

Уряд затвердив постанову Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо документування управлінської інформації».

Ця постанова вносить зміни, які дозволять ефективніше розвивати електронний документообіг у державному секторі і довести цей напрям до європейського рівня.

Найважливіше:

- удосконалюються процеси документування управлінської діяльності в електронній формі із застосуванням кваліфікованого електронного підпису, кваліфікованої електронної печатки та кваліфікованої електронної позначки часу
- створюється ефективний процес підключення державних органів до системи електронної взаємодії органів виконавчої влади (хто, яким чином, на яких умовах підключається)
- унормовується підключення до СЕВ ОБВ органів місцевого самоврядування, в тому числі об'єднаних територіальних громад
- завершується процес формування повного циклу підготовки проектів нормативно-правових актів у електронній формі.

(https://www.facebook.com/eGovernanceUkraine/?hc_ref=ARSVAFD rXwdyNIPl-M1yCU2l7OiRteG5Xi0LO_jNwAe2Pg xH7bzWNJhs6n9tDbyP9cY&fref=nf. – 2019. – 17.04).

Олександра Дрік, голова організації «Декларації під контролем»:

Агентство із запобігання корупції, яке два роки зливало перевірки декларацій, придумало собі нове виправдання: там нагадують, що перевірка декларацій – не єдина їхня функція.

За законом у НАЗК дуже широкі повноваження, серед яких: розробка антикорупційної стратегії, е-декларації, перевірка на конфлікт інтересів, контроль за фінансуванням політичних партій і співпраця з викривачами корупції.

І НАЗК всі їх провалило. Як і що з цим робити – далі.

Антикорупційна стратегія. Саме НАЗК має розробляти антикорупційну стратегію та державну програму з її виконання, а після їх ухвалення парламентом і урядом – моніторити, координувати та оцінювати ефективність.

Іншими словами – визначати хто, що саме, як і в які терміни в державі має робити, щоб побороти корупцію, а потім оцінювати, наскільки ефективно це відбувається.

Однак на сьогодні в Україні немає антикорупційної стратегії.

Дія останньої завершилась у 2017, а нової так і не було прийнято. Розроблений НАЗК проект виявився настільки недолугим, що навіть не пройшов антикорупційний комітет у Верховній Раді.

Відтоді (а це майже рік) нічого не відбувалося. В державі, де всі декларують необхідність боротись з корупцією, немає навіть розуміння, як саме це робити. А НАЗК, яке відповідає саме за це розуміння, тим навіть не переймалося, поки нещодавно їм про цей обов'язок не нагадали. Після чого з'явилась заява його голови про необхідність... розробки нової стратегії.

Декларування. НАЗК має вести реєстр декларацій, перевіряти їх, а результати направляти в правоохоронні органи.

Фактично, в розпорядженні органу – один з найпотужніших антикорупційних інструментів, створених реформою.

Однак 2 роки НАЗК не могло забезпечити ефективної перевірки декларацій.

Ще у 2016 з незрозумілих причин там відмовились від автоматичної перевірки. Два наступні роки всі перевірки відбувались в ручному режимі – за 2017–18 прийнято 615 рішень, або 0,03 % з усіх поданих декларацій.

У НАЗК активно звітують про виявлені порушення, але цифри не свідчать про якість. До прикладу, майже половина з усіх перевірених – вище політичне керівництво, судді і прокурори, і у 90 % підстав для притягнення до кримінальної відповідальності не знайдено. В деяких – навіть після того, як НАБУ вже передало відповідні справи до суду.

Рішення по 96 % з них були прийняті не у строк, часто затягнуті більше ніж на рік без зрозумілих причин, а кожне 3–є рішення взагалі прийняте за відсутності всіх відповідей на запити.

Зрештою через 2,5 роки під шаленим тиском автоматизовану систему запусти, але одразу ж нівелювали її цінність внутрішніми документами.

Паралельно НАЗК намагались заблокувати розслідування НАБУ на основі декларацій.

Співпраця з викривачами корупції. НАЗК має співпрацювати із тими, хто повідомляє про корупцію. Їх ще називають викривачами.

Там мають опрацьовувати їхні звернення, дбати про захист і про притягнення до відповідальності тих, хто права викривачів порушує.

Однак за 2 роки роботи конкретних результатів роботи НАЗК у сфері захисту викривачів не має.

Коли у 2016 розроблявся законопроект про захист викривачів, НАЗК відмовились брати участь в робочій групі. Натомість через 2.5 роки (!) після реєстрації законопроекту вирішили подати свій – «ні про що».

У той же час лише за останній рік там звітують про 2207 опрацьованих повідомлень викривачів, однак не вказують ні як саме, ні чиї, ні з якими наслідками «опрацьовали».

Співавтор закону про захист викривачів навіть не отримала відповіді на питання, що з цією інформацією робитимуть.

Нещодавно НАЗК повідомило, що виступає на стороні викривачів у трьох десятках судових справ. Жодного прізвища, чи хоча б посилання на справи в реєстрі судових рішень немає. Однак враження про те, як НАЗК захищає викривачів можна отримати, наприклад, зі свідчень однієї з найвідоміших викривачів, судді Лариси Гольник.

Конфлікт інтересів. НАЗК має запобігати та врегульовувати ситуації, коли посадовці можуть зловживати владою: від ініціювання службових розслідувань і складання адмінпротоколів до визнання незаконними рішень, прийнятих в умовах конфлікту інтересів.

Однак на практиці НАЗК застосовує цей інструмент за принципом: «друзям – все, ворогам – закон».

За 2018 рік там направили до суду 471 протокол. При цьому в одних випадках були аж надто «прискіпливі», а в інших – закривали очі на відверті порушення.

Так в одному випадку було складено 46 протоколів за 1 день на 1 особу – в.о. керівника держпідприємства за премії.

А в іншому – не побачили порушень в діях посадовця, що допомогло усунути прокурора у справі екс-нардепа Миколи Мартиненка, якому інкримінують розкрадання 695 млн грн на двох державних підприємствах.

Політичне фінансування. Саме НАЗК має розподіляти держфінансування серед партій, які на виборах отримали не менше 2 % голосів, і контролювати дотримання обмежень для партій, в тому числі перевіряти їхні звіти.

Однак НАЗК так і не забезпечило якісний державний контроль за фінансуванням політичних партій.

За оцінкою експертів, багато чого в реформі не вдалося, зокрема, через неякісну роботу НАЗК.

Підзаконні акти НАЗК не просто невисокої якості, а нерідко суперечать закону. За 2 роки агентство так і не запровадило електронну форму подання звітності партій. Близько 30 % партій взагалі цей обов'язок ігнорують, а ті, що не ігнорують, не завжди вказують повну та достовірну інформацію, яку НАЗК аналізує поверхнево.

Хто винен і що робити?

Неспроможність НАЗК належним чином виконувати свої функції була очевидною ще у 2017. І не тільки громадським експертам, а й міжнародним, які рекомендували прийняти зміни до законодавства.

Парламент міг зробити це ще у 2017. Тоді було зареєстровано одразу декілька законопроектів, які так ніколи і не були проголосовані. Примітно, що голосами коаліції з БПП і НФ було провалено навіть голосування за включення питання у порядок денний.

Ще за півроку викривач з НАЗК заявила, що орган контролюють з Адміністрації президента. В АП це заперечували, а тих, хто критикував роботу органу, президент Порошенко трохи не «рукою Кремля» називав.

Перед другим туром виборів він публічно змінив свою думку. Але, очевидно, що політичний контроль над органом з надзвичайно широкими повноваженнями намагатимуться зберегти.

Очевидно, що НАЗК має бути перезавантажене. Цю вимогу підтримують профільні антикорупційні громадські організації. І для забезпечення незалежності і ефективності органу зробити це необхідно прийняттям закону, який вирішить такі ключові проблеми:

Зовнішні впливи на керівництво, обране за політичними квотами, а не за рівнем професійності та кваліфікованості

Нинішнє керівництво НАЗК має бути звільнене. Для обрання нового керівництва має бути змінено склад і композицію комісії з обрання керівництва. Включення до неї міжнародних експертів, голоси яких будуть обов'язковою умовою прийняття рішення на користь кандидата, може забезпечити необхідну прозорість та якість відбіркового процесу.

Повільне, неефективне, загрузле у внутрішніх конфліктах керівництво, де ніхто ні за що не відповідає

Замість колегіального, керівництво органу доцільно здійснювати одноосібному голові.

Голова має обиратися конкурсною комісією, але сам призначати собі заступників. Вимоги до кандидатів на посаду голови мають забезпечувати доступ максимально широкого кола осіб.

Відсутність чіткого розподілу зон відповідальності, неефективне управління та його наслідки

Новообране керівництво потребуватиме інформації про попередню діяльність органу, основні проблеми та пріоритетні кроки для їхнього вирішення. Забезпечити таку інформацію може міжнародний незалежний аудит діяльності НАЗК у 2016–2019, який з прийняттям закону може ініціювати уряд.

Відсутність ефективного контролю за роботою органу

Щоденний контроль за діяльністю органу може забезпечити створення Управління внутрішнього контролю НАЗК. Громадський контроль має здійснювати Громадська рада, яка обиратиметься за результатами рейтингового інтернет-голосування.

Також доцільно запровадити щорічний аудит, негативні висновки якого не будуть підставою для припинення повноважень голови, але визначатимуть проблеми і можливі шляхи їх подолання.

«Інфільтровані агенти»; низькокваліфіковані працівники та інші кадрові проблеми

Апарат НАЗК теж потребуватиме перезавантаження вже після обрання нового керівництва.

Це можна зробити шляхом оцінювання результатів діяльності працівників з подальшим звільненням тих, хто оцінку не пройшов. Така оцінка має проводитись за участі новостворених управління внутрішнього контролю і громадської ради (*НАЗК: 5 проблем, які має вирішити перезапуск провального органу* // <https://www.pravda.com.ua/columns/2019/04/17/7212413>. – 2019. – 17.04).

Державне агентство з питань електронного урядування України:

Уряд затвердив постанову «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо відкритих даних». Постановою вносяться зміни до постанови 21.10.2015 КМУ № 835 та постанови КМУ № 867 від 30.11.2016, викликані розвитком сфери відкритих даних в Україні.

Що змінилося?

По-перше, зростає кількість обов'язкових до відкриття наборів даних – з 616 до майже 900.

У тому числі будуть оприлюднені такі суспільно важливі набори даних, як:

- Інформація про зареєстровані транспортні засоби.
- Інформація щодо залишків імунобіологічних препаратів в регіонах України (залишки вакцин).
- Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля.
- Дані системи розгляду дозвільних документів.

Та багато інших.

Важливо, що у складанні цього переліку брали участь не тільки автори постанови, розпорядники наборів даних, а й громадськість. Таким чином визначено набори даних, що є найбільш затребуваними серед громадського суспільства та бізнесу.

По-друге, вводяться індикатори оцінювання розвитку відкритих даних в ЦОВВ та органах місцевого самоврядування. Індикатори відповідають шести принципам Міжнародної хартії відкритих даних, при їх розробленні враховано найкращий міжнародний досвід.

Така норма, коли обов'язкове звітування міністерствами та іншими органами центральної влади щодо відкриття даних закріплене на нормативному рівні, є безпрецедентною практикою у світі.

Механізм дії індикаторів окреслений у Порядку щорічного оцінювання стану оприлюднення і оновлення відкритих даних розпорядниками інформації, який затверджений Постановою. Він визначає процедуру проведення щорічного оцінювання стану оприлюднення і оновлення відкритих даних міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади та розпорядниками інформації. Згідно Порядку, таке оцінювання стає складовою частиною моніторингу стану оприлюднення та оновлення наборів даних на офіційних веб-сайтах державних органів та на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних.

По-третє, *Постанова уточнює та актуалізує низку формулювань з урахуванням сучасних умов розвитку відкритих даних*. Зокрема, закріплюється поняття премодерації, яка відбувається перед публікацією наборів відкритих даних на оновленому порталі відкритих даних data.gov.ua.

Прогресивність норм Постанови свідчить про інтенсивний розвиток сфери відкритих даних в Україні та амбіційні плани на світове лідерство.

Документ розроблений Державним агентством з питань електронного урядування України у партнерстві з проектом USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах»/TAPAS, що реалізується Фондом

Євразія

(https://www.facebook.com/eGovernanceUkraine/?hc_ref=ARSVAFD rXwdyNIPL-M1yCU2l7OiRteG5Xi0LO_jNwAe2Pg xH7bzWNJhs6n9tDbyP9cY&fref=nf). – 2019. – 17.04).

Державне агентство з питань електронного урядування України:

Приємно створювати корисні довгоочікувані проекти!

За перший тиждень роботи інтерактивної мапи «Мережа автобусних маршрутів» майже 33 тисячі разів українці скористались цим сервісом, щоб обрати потрібний рейс..

«Мережа автобусних маршрутів» – це проект на основі відкритих даних, що показує автобусні маршрути між містами в Україні та за кордоном, проміжні зупинки на маршрутах і точки перетину кордону.

Усього на мапі візуалізовано майже 4 000 маршрутів. Знайти її можна за посиланнями: <https://mtu.gov.ua/files/projects/bus.html> або http://texty.org.ua/d/2019/bus_network

(https://www.facebook.com/eGovernanceUkraine/?hc_ref=ARSVAFD rXwdyNIPL-M1yCU2l7OiRteG5Xi0LO_jNwAe2Pg xH7bzWNJhs6n9tDbyP9cY&fref=nf). – 2019. – 16.04).

Державне агентство з питань електронного урядування України:

За перших три місяці цього року майже 8,5 тисяч українців відкрили ФОП за допомогою онлайн-послуги.

І це – подвійне зростання темпів, адже за весь минулий рік цією послугою скористались 15,7 тисяч громадян.

Отже, е-послуги поступово набувають популярності серед українців. І значною мірою це відбувається завдяки системній роботі Державного агентства з питань електронного урядування України з популяризації онлайн-послуг, комунікації з громадянами, інформування про зручність, швидкість та прозорість е-послуг.

Ми проводимо і будемо проводити рекламні та роз'яснювальні кампанії в інтернеті, на телебаченні, радіо та за допомогою інших каналів, що дозволить охопити найбільшу кількість людей.

Скажімо, упродовж червня завдяки нашій співпраці з Укрзалізницею відеоролик щодо е-послуги з реєстрації ФОП транслюватимуть у потягах

Інтерсіті, на вокзалах та залізничних станціях (https://www.facebook.com/eGovernanceUkraine/?hc_ref=ARSVAFDrXwdyNIPl-M1yCU2l7OiRteG5Xi0LO_jNwAe2PgXH7bzWNJhs6n9tDbyP9cY&fref=nf. – 2019. – 16.04).

Олег Татаров, адвокат. Старший партнер Правової корпорації «Татаров, Фаринник, Головка»:

Боротьба з корупцією – це важливо. Але її методи не повинні порушувати прав людини, а наявність дискреційних повноважень не є виправданням для порушення конституційного принципу законності.

Діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) наразі залишається предметом постійних дискусій та спорів. Найчастіше вони стосуються результатів перевірок е–деклараций, поданих особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Практика з цього питання залишається досі не сформованою, незважаючи на те, що результати перших перевірок з'явилися ще наприкінці 2017 року. Однак великий обсяг декларантів, не узгоджена методологічна та нормативна складові призводять до помилок в робочому процесі та прийняттю НАЗК спірних рішень. Вказане говорить про те, що спеціальне законодавство потребує подальшого вдосконалення та відповідного правозастосування.

Аналіз скарг декларантів на дії уповноважених осіб НАЗК наводить на думку, що при повній перевірці е–деклараций останні не надто заглиблюються у законну процедуру її проведення, чим досить часто порушують вимоги законодавства, а найголовніше – порушують права декларантів. Виглядає це наступним чином.

Особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, подає е–декларацію, яка підлягає перевірці, що згідно з Порядком проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – Порядок) включає два етапи: контроль декларацій та повну перевірку.

Щодо контролю, то чинним законодавством передбачені 3–и його види. Окрім контролю за своєчасністю подання декларацій, правильністю та повнотою їх заповнення, Порядком передбачається логічний та арифметичний контроль, який проводиться автоматично за допомогою засобів програмного забезпечення Реєстру. Інакше кажучи, це вид контролю під час якого відбувається порівняння відомостей, що вміщені в декларації як між собою, так і з інформацією, яка міститься в інших деклараціях, реєстрах та базах даних. Отже, при подачі декларація зазначеної особи автоматично проходить контроль, а при публікації вважається такою, що його пройшла. І здавалося б питань щодо достовірності інформації, викладеної в декларації, не має бути.

Крім того, є певна особливість здійснення перевірки декларацій, поданих до 2017 року. Вона полягає в тому, що ці декларації автоматично вважаються

такими, що пройшли контроль у частині порівняння відомостей декларації одна з одною. Оскільки Правила логічного та арифметичного контролю декларацій осіб були затверджені лише 24.10.2017. В частині ж порівняння інформації з іншими реєстрами та базами даних, то такий контроль щодо них не проводиться, оскільки має здійснюватися відповідно до Правил автоматизованої перевірки та забезпечення технічної можливості їх застосування, які були затверджені лише 10.02.2017. Тому відомості автоматично вважаються достовірними та точними.

Далі уповноважені особи НАЗК проводять повну перевірку декларацій, яка включає 4 складові:

- 1) з'ясування достовірності задекларованих відомостей;
- 2) з'ясування точності оцінки задекларованих активів;
- 3) перевірка на наявність конфлікту інтересів;
- 4) перевірка на наявність ознак незаконного збагачення.

Оскільки на момент проведення повної перевірки інформація, що міститься в деклараціях вже апріорі вважається достовірною та точною, перевірку посадові особи НАЗК можуть проводити лише щодо наявності конфлікту інтересів та щодо наявності ознак незаконного збагачення. Однак це їх зовсім не зупиняє і вони вдруге проводять перевірку на факт достовірності та точності задекларованих відомостей, а потім виносять необґрунтоване рішення про результати проведення перевірки та передають матеріали до НАБУ.

Сьогодні в силу прийняття всіх необхідних нормативно-правових актів, при здійсненні логічного та арифметичного контролю встановлюються Показник рейтингу ризику та Показник відсутності ризику декларацій, які однак теж дають змогу проводити наступну повну перевірку лише в частині окремих її складових або в частині виявлених ризиків. Однак, як показує практика, НАЗК ігнорує положення законодавства в цій частині та перевищує свої повноваження.

Таким чином, проведення НАЗК повної перевірки декларантів, яка включає всі чотири складові, у тому числі перевірку точності та достовірності інформації, є незаконним в силу того, що така перевірка попередньо вже проведена на стадії контролю. Повторне її проведення є необґрунтованим та вважається втручанням у права особи. Відповідно, перевірка декларацій особи мала проводитися лише з урахуванням рейтингових ризиків, чого зазвичай уповноважені особи НАЗК не здійснюють.

Саме до такого висновку дійшов і Окружний адміністративний суд в ухвалі від 10.04.2019 у справі №640/20683/18, зазначивши, що оскаржувані рішення Національного агентства не є обґрунтованими – не відповідають усім фактичним обставинам, прийняті поза межами розумного строку, недобросовісно, тобто, не відповідають критеріям правомірності рішень суб'єкта владних повноважень, а відтак підлягають скасуванню. Таке процедурне порушення уповноваженого органу, яке стало головною

підставою для прийняття позитивного рішення по цій справі, може стати в нагоді під час розгляду подібних справ.

Безумовне детальне проведення перевірок декларацій уповноваженими особами НАЗК є важливим інструментом виявлення та попередження вчиненню корупційних правопорушень, однак дотримання конституційного принципу законності ніхто не відміняв. Тому слід бути максимально уважними до виконання норм чинного законодавства України та пам'ятати, що наявність дискреційних повноважень в уповноваженого органу не є виправданням для порушення зазначених норм, на яких будується правова система нашої держави.

Таким чином, з усього зазначеного слідує, що робота антикорупційних органів на сьогоднішній день залишає бажати кращого. Щоб вберегти себе та своїх клієнтів від необґрунтованих перевірок, необхідно чітко зрозуміти процедуру її проведення та оскаржувати перевірку, у випадку явного нехтування НАЗК вимогами законодавства (**«Бачу ціль – не бачу перешкод» або як НАЗК е-декларації перевіряло** // <https://blog.liga.net/user/otatarov/article/33199>. – 2019. – 22.04).

Інфографіка

Напередодні другої річниці набуття чинності Закону про впровадження автоматизованих систем оплати проїзду в міському громадському транспорті (електронний квиток) Міністерство інфраструктури України разом з Державним агентством електронного урядування і Житомирською міською радою представили першу візуалізацію роботи комунального громадського транспорту на основі відкритих даних «Відкритий е-квиток Житомира», яка демонструє потенціал використання відкритих даних по е-квитку у прийнятті зважених і прозорих рішень для покращення роботи транспорту в містах і зниження корупційних ризиків. Проект реалізовано Агенцією журналістики даних у межах проекту USAID/UK aid «Прозорість і підзвітність у державному управлінні та послугах/ TAPAS».

ВІДКРИТИЙ Е-КВИТОК ЖИТОМИРА

ІНТЕРАКТИВНА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ РОБОТИ ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

texty.org.ua/d/2019/zhytomyr

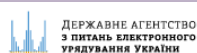
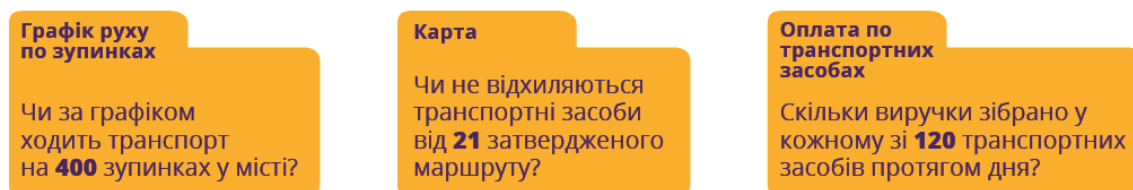
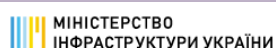
РОЗВИТОК Е-КВИТКА В ЖИТОМИРІ:

ЕФЕКТ РІШЕНЬ НА ОСНОВІ ВІДКРИТИХ ДАНИХ Е-КВИТКА

ЩО МОЖНА ДІЗНАТИСЯ З ВІЗУАЛІЗАЦІЇ РОБОТИ ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ МІСТА

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЕЛЕКТРОННОГО
УРЯДУВАННЯ УКРАЇНИМІНІСТЕРСТВО
ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИUSAID
НА ІНТЕЛІГЕНТНОМУ ПАРОВІ

UKaid

ЕВРОПЕЙСЬКА
ФУНДАЦІЯ

TEXTY.ORG.UA

В інтерактивній візуалізації «Відкритий е-квиток Житомира» зібрано інформацію щодо виконання графіків руху транспорту, щоденний обсяг виручки від продажу квитків, найпопулярніші міські маршрути і зупинки, напрямки пересування мешканців містом. Для створення інструменту було проаналізовано дані по 18 тролейбусним, 2 автобусним і 1 трамвайному маршруту КП «Житомирське трамвайно-тролейбусне управління», у тому числі й інформацію про понад 5 млн транзакцій по е-квитку. Сервіс дозволяє проаналізувати цей масив даних у розрізі понад 120 транспортних засобів та 400 зупинок.

«Відкритий е-квиток Житомира» демонструє *переваги впровадження е-квитка* і відкриття даних по ньому для інших міст, що вже впроваджують чи планують впроваджувати е-квиток, серед основних:

1. *Зниження ризиків корупції*. Візуалізація даних по е-квитку дає можливість кожному переглянути, чи виконуються графіки руху, чи не відхиляється транспорт від маршрутів, скільки поїздок здійснено та яка кількість коштів надійшла від продажу квитків. Несподіване зниження виручки може свідчити про недобросовісну роботу кондукторів або про те, що пасажирів на маршруті «позбирала» маршрутка, яка навмисне відхилилася від графіку руху.

2. *Економія бюджетних коштів*. Завдяки аналізу даних Житомиру вдалося відкоригувати графіки маршрутів відповідно до реальних пасажиропотоків, це принесло економію в 500–600 тис. грн на місяць.

3. *Покращення якості послуг*. Дані важливі під час планування нових маршрутів і графіків руху, а також визначення оптимальної кількості рухомого складу, формування комфортних для пасажирів та економічно ефективних графіків руху. А візуалізація допомагає громадянам самостійно аналізувати, які маршрути є найбільш популярними, де і коли є найбільший пік пасажирів і, відповідно, за потреби вимагати у влади збільшення кількості транспорту на маршруті (*«Відкритий е-квиток Житомира»: створено першу візуалізацію роботи громадського транспорту на основі відкритих даних по е-квитку // <https://www.e.gov.ua/ua/news/vidkritij-e-kvitok-zhitomira-stvoreno-pershu-vizualizaciyu-roboti-gromadskogo-transportu-na-osnovi-vidkritih-danih-po-e-kvitku>. – 2019. – 02.05*).

Зарубіжний досвід

Європейський Парламент схвалив фінансування нової Програми Digital Europe у розмірі 9,2 млрд. євро впродовж 2021–2027 років.

Як повідомляється на сайті Європейського Парламенту, *метою програми* є посилення конкурентоспроможності ЄС у сфері кібербезпеки та в таких інноваційних галузях як суперкомп'ютери, обробка великих даних, штучний інтелект тощо.

Програмою передбачається фінансування проектів з розвитку цифрових навичок та електронного урядування (у т.ч. впровадження систем «розумних міст» і цифровізації послуг з охорони здоров'я, освіти, правосуддя та ін.).

Ця Програма є частиною стратегії подальшого розвитку єдиного цифрового ринку, що може допомогти створити чотири мільйони робочих місць і стимулювати економіку ЄС з річним бюджетом 415 млрд. євро щороку, збільшуючи при цьому міжнародну конкурентоспроможність ЄС.

Програма Digital Europe передбачає розподіл коштів за такими напрямками як побудова суперкомп'ютерів (2,7 млрд. євро), дослідження штучного інтелекту (2,5 млрд. євро), посилення спроможності ЄС у сфері кібербезпеки (2 млрд. євро), стимулювання широкого використання цифрових технологій (1,3 млрд. євро) та розвиток цифрових навичок (7 млрд. євро).

Варто зазначити, що раніше проекти у сфері цифрової економіки фінансувалися через низку інших програм та інструментів, тому це перша програма ЄС, присвячена виключно підтримці цифрової трансформації.

Україні та іншим країнам Східного партнерства надано доступ до Програми на умовах співфінансування та у відповідності до положень Угоди про асоціацію і рішень Ради асоціації (*Європарламент профінансує нову програму конкурентоспроможності ЄС у сфері кібербезпеки* // <https://eu-ua.org/novyny/evroparlament-profinansuye-novu-programu-konkurentospromozhnosti-yes-u-sferi-kiberbezpeky>. – 2019. – 24.04).

Семнадцатого апреля французское правительство представило Android-мессенджер Tchap, предназначенный для защищенного внутреннего общения госслужащих; через два дня исследователю в области кибербезопасности Баптисту Роберу (Baptiste Robert) удалось подсоединиться к гсмессенджеру и получить доступ ко всем «публичным» чатам пользователей.

Tchap разработан французским межведомственным управлением по информационным системам (DINSIC) на базе свободного ПО. Как поясняли в управлении, идея была в том, чтобы данные о переговорах госслужащих оставались на территории Франции, а не уходили на серверы Facebook и Telegram.

Официально Tchar пока находится в стадии бета-тестирования. По словам Робера, за три дня он обнаружил в приложении пять уязвимостей. Главная из них найдена анализом кода (Tchar был доступен для загрузки в Google Play): исследователь смог подменить адрес электронной почты легального пользователя своим адресом, после чего создал учётную запись и проник в закрытый чат.

Робер известил DINSIC о случившемся, после чего регистрацию новых пользователей Tchar остановили.

Также Робер поставил в известность специалистов сообщества разработчиков Matrix.org, чей код использовался для разработки Tchar. В Matrix подтвердили, что аудит их кода на предмет безопасности не проводился, «что странно», пишет ArsTechnica, для продукта, который рекламировался как средство «правительственных коммуникаций», более безопасный, чем Telegram и WhatsApp.

После сообщения эксперта о взломе в DINSIC заявили, что угрозы секретным данным инцидент не создал, и что защиту государственного мессенджера улучшат «в кратчайшие сроки» (*Вика Рябова Французский госмессенджер сломали сразу после запуска // <http://d-russia.ru/frantsuzskij-gosmessendzher-slomali-srazu-posle-zapuska.html> . – 2019. – 23.04*).

Правительство – это, обычно, последнее место, где стоит искать инновации в области ИТ, или новые технологии вроде искусственного интеллекта. Но у Отта Велсберга, возможно, получится изменить ваше мнение на этот счёт. Он – 28 летний аспирант и директор по данным Эстонии, и руководит внедрением в этой крохотной прибалтийской стране ИИ и МО в сферу услуг, предоставляемых гражданам страны, которых насчитывается 1,3 млн.

«Мы хотим, чтобы правительство было как можно более экономным», – говорит худой, носящий очки Велсберг, гражданин Эстонии, работающий над диссертацией в шведском университете Умео, темой которой служит использование интернета вещей и показаний датчиков в правительственных услугах. Правительство Эстонии наняло Велсберга в прошлом августе, чтобы он занялся новым проектом по внедрению ИИ в различные министерства с целью ускорить предоставление услуг резидентам страны.

Он говорит, что ИИ внедрят критически важно. «Некоторые люди волнуются, что если мы уменьшим количество чиновников, пострадает качество сервиса. Но ИИ нам в этом поможет». Порядка 22 % эстонцев работают на правительство; для европейских стран это средний показатель, но он превышает 18 % в США.

Сиим Сиккут, директор по информации Эстонии, запустил несколько тестовых проектов на основе ИИ в 2017, за год до того, как решил нанять Велсберга. Велсберг говорит, что Эстония внедрила ИИ или МО уже в 13 различных местах, где алгоритм заменил чиновников.

К примеру, инспектора уже не занимаются проверкой фермеров, получающих каждое лето правительственные субсидии на сенокос. Спутниковые изображения, получаемые Европейским космическим агентством каждую неделю, с мая по октябрь, скормливаются алгоритму с глубоким обучением, который изначально разработали в обсерватории Тарту. Изображения накладываются на карту полей, по которой фермеры получают субсидии, чтобы эти места не превращались в леса.

Алгоритм оценивает каждый пиксель изображения, определяя, скошен ли данный участок поля. Кормление скота или частичное скашивание может сбить обработку изображений с толку; в таких случаях на место выезжает инспектор. За две недели до конечной даты покоса автоматическая система уведомляет фермеров по e-mail или SMS, включая в сообщение ссылку на спутниковое изображение поля. Система сэкономила €665 000 уже за первый год работы, позволив инспекторам меньше ездить по полям и сконцентрироваться на других вопросах принуждения к правопорядку, как говорит Велсберг.

Другое приложение с машинным обучением обрабатывает резюме людей, потерявших работу, и подыскивает им работодателей. 72 % человек, получивших работу при помощи этой системы, остаются работать спустя 6 месяцев – до внедрения компьютерной системы эта цифра была ниже, и составляла 58 %. В третьем примере детей, рождённых в Эстонии, автоматически записывают в школу при рождении, чтобы родителям не нужно было записываться вручную в очередь, или созваниваться с директорами школ. Система работает благодаря автоматической отправке записей из госпиталей в местные школы. Ей не требуется ИИ, но она показывает распространение автоматических систем.

В самом амбициозном из существующих на сегодня проектов Велсберг со своей командой по запросу Эстонского министерства юстиции разрабатывают «робота-судью», способного выносить решения по мелким запросам, сумма которых не превышает €7 000. Чиновники надеются, что система поможет разгрести очередь из дел, скопившуюся у судей и судебных клерков.

Проект находится на ранней фазе разработки, и, вероятно, запустится в конце этого года в тестовом режиме, начав с диспутов по контрактам. Теоретически две стороны смогут загрузить документы и другую информацию, имеющую отношение к делу, а ИИ будет выносить решение, которое затем можно будет оспорить у судьи-человека. Предстоит разобраться ещё со множеством деталей. Велсберг говорит, что систему, возможно, придётся подстраивать после обратной связи от юристов и судей.

Эстония не первой пытается скрестить ИИ с законом, хотя, возможно, у неё первой получится выдать алгоритму право на принятие решений. В некоторых штатах США алгоритмы предлагают длительность уголовного заключения. Чатбот из Британии DoNotPay несколько лет назад помог оспорить 160 000 штрафов за парковку в Лондоне и Нью-Йорке.

Таллинская юридическая фирма Eesti Oigusbüroo предоставляет бесплатную юридическую помощь при помощи чатбота и генерирует простые юридические документы для отправки коллекторам. Она планирует расширить свой сервис юридической помощи к концу года, собираясь находить юристов клиентам в Варшаве и Лос-Анджелесе, сказал директор компании Артур Фёдоров.

Идея с роботом–судьёй может сработать в Эстонии в частности потому, что её 1,3 млн граждан уже используют электронное государственное удостоверение, благодаря которому можно получить множество электронных услуг, например, отправку налоговых деклараций, или проголосовать на выборах.

Базы данных правительства взаимосвязаны при помощи цифровой инфраструктуры X–road, облегчающей процесс обмена данными. Граждане Эстонии также могут проверять, кто именно получал о них информацию на правительственном цифровом портале.

Переход Эстонии на цифровые правительственные услуги не обошёлся без глюков. Сторонние эксперты обнаружили в 2017 году уязвимость в эстонской системе идентификационных карточек, приведшую к довольно неприятным последствиям; её исправили, а карточки [почти 750 000 штук] заменили. Однако правительственные чиновники утверждают, что в стране не было ни одной крупной утечки данных с тех пор, как страна начала переходить на цифру в начале 2000–х. В 2016 году более двух третей взрослых жителей страны отправляли различные документы чиновникам через интернет, что почти в два раза превышает средний показатель по Европе.

«Доступ к самым приватным и конфиденциальным вещам находится не у правительства, а у банков и телекоммуникационных компаний», – говорит **Танел Таммет, профессор информатики Таллинского технологического университета**. Таммет – член команды эстонского правительства по внедрению ИИ, которая должна выпустить отчёт по этому проекту в мае, и предложить ещё 35 демонстрационных проектов, связанных с ИИ, к 2020–му году.

Дэвид Энгстром из Стэнфордского университета, эксперт по цифровому правительству, говорит, что сегодня граждане Эстонии, возможно, и могут доверять правительству свои цифровые данные, но всё это может измениться, если одна из систем, принимающих решение на основе ИИ, вдруг пойдёт вразнос.

Некоторые агентства в США, например, Управление соцобеспечения, использует ИИ и МО для ускорения сортировки и обработки данных, а Управление по охране окружающей среды используют их для определения того, какие производства необходимо проверить на предмет загрязнения окружающей среды. Однако Энгстром говорит, что совместная работа между разными отделениями федерального правительства в области ИИ идёт слишком медленно, в основном потому, что у каждого агентства свой формат

баз данных, и данные не так-то легко передавать между ними. «Мы пока ещё не дошли до такого уровня», – сказал он.

Энгстром с командой студентов, изучающих юриспруденцию и информатику в Стэнфорде, изучают вопрос того, как лучше использовать ИИ в правительственных агентствах США. Вскоре они выступят с докладом перед Административной ассоциацией США, независимым федеральным агентством, которому получены рекомендации улучшения административных процессов.

Он не видит возможностей для появления робо-судьи с ИИ в США в ближайшее время. В США нет национальной системы идентификационных карт, а многие американцы боятся «всевидащего правительства». «Надлежащее судопроизводство прописано у нас в Конституции, и ей есть, что сказать, по поводу полностью автоматического принятия решений каким-либо правительственным агентством, – сказал Энгстром. – Это может служить препятствием даже при наличии возможности апелляции к человеку».

И всё же Энгстром считает, что наступит время, когда ИИ-ассистенты смогут выдавать судьям соответствующие делу законы, прецеденты и всю необходимую для принятия решения сопутствующую информацию. «ИИ обещает более последовательный подход к решению задач по сравнению с текущим, – сказал он. – И, возможно, система под управлением ИИ будет работать точнее, чем система, где решения принимают люди».

Недостаток её в том, что качество ИИ будет зависеть от качества его реализации. К примеру, алгоритмы, предлагающие сроки заключения, уже критиковали за предвзятость к чернокожим.

«Также приходится беспокоиться по поводу предвзятости в отношении автоматизации», – говорит Энгстром. Чем больше решений будут принимать машины, тем реже люди будут делать свой экспертный вклад в работу системы, говорит он. «Это одна из тех пугающих вещей, по поводу которых беспокоятся поборники приватности и сторонники качественного правительства, видя, как государство постепенно переходит в цифру».

Но пока эстонским чиновникам нравится идея ИИ, способного решать простейшие споры, и оставлять одушевлённым судьям и юристам больше времени на решение более сложных проблем. Внедрение ИИ в госуслуги «позволит нам специализироваться на том, что никогда не будет доступно машинам», – отметила президент Керсти Кальюлайд на недавней конференции North Star AI, проходившей в Таллине. «Я хочу специализироваться на том, чтобы быть сочувствующим и тёплым человеком. А для этого наш ИИ должен быть безопасным, и эта безопасность должна быть доказуемой» (*Эстония пытается использовать ИИ в правосудии* // <https://habr.com/ru/post/447278>. – 2019. – 09.04).

«Первые в мире» законы об онлайн-безопасности пользователей Интернета будут приняты в Великобритании, заявило в понедельник

британское министерство цифровой индустрии, культуры, медиа и спорта правительства (Department for Digital, Culture, Media & Sport, DCMS).

«Эра саморегулирования для онлайн–компаний закончилась», – констатировал **глава DCMS (Jeremy Wright).**

По совместному предложению DCMS и министерства внутренних дел в стране появится «независимый регулятор» для контроля за соблюдением «самых строгих стандартов» онлайн–безопасности, говорится в сообщении. Цель – сделать Интернет в Великобритании «самым безопасным в мире».

Первые же законы об онлайн–безопасности обяжут социальные медиа под угрозой больших штрафов заботиться о пользователях (буквально: ухаживать за пользователями, «duty of care» – ред.), чтобы защитить их в Сети. Это соответствует одному из положений принятой в 2017 году стратегии развития цифровых технологий (Digital Strategy) Великобритании.

От каких угроз должны быть ограждены пользователи

Только часть угроз, от которых Интернет–компании будут обязаны защищать пользователей, имеет ясное юридическое определение. К юридически определяемому относится следующий контент:

- сексуальное насилие над детьми и эксплуатация детей;
- контент, посвящённый террористической деятельности, и «террористическая активность» в Сети;
- организованная преступность, связанная с иммиграцией;
- «современное рабство»;
- «экстремальная порнография»;
- порноместь;
- киберсталкинг (грязное преследование людей в Сети, в частности, клевета – ред.);
- преступление на почве ненависти;
- склонение к самоубийству;
- подстрекательство к насилию;
- нелегальная торговля (в частности, оружием и наркотиками);
- неуважение к суду и вмешательство в судопроизводство;
- секстинг (пересылка интимного контента – ред.) с участием несовершеннолетних.
- DCMS перечисляет также угрожающий контент и опасное поведение в Сети, для идентификации которых пока нет ясной юридической процедуры:
 - троллинг и кибербуллинг;
 - контент, посвящённый экстремистской деятельности, и «экстремистская активность» в Сети;
 - запугивание;
 - дезинформация;
 - контент, связанный с жестокостью и насилием;

- пропаганда членовредительства;
- пропаганда женского обрезания.

Регулятор, наблюдающий за исполнением законов о сетевой безопасности, получит «эффективные инструменты правоприменения» – не только право налагать «существенные штрафы», но также блокировать доступа к сайтам и даже привлекать к ответственности «отдельных членов высшего руководства» интернет-компаний, нарушивших закон. «Слишком долго эти компании не делали того, что следовало делать для защиты пользователей, особенно детей и молодых людей, от опасного контента», – цитирует DCMS премьер-министра Терезу Мэй (Theresa May).

При этом DCMS подчёркивает приверженность Великобритании «свободному, открытому и безопасному Интернету». Регулятор будет юридически обязан «уделять должное внимание инновациям и защищать права пользователей в Интернете, памятуя о неприкосновенности частной жизни и свободе слова».

Ещё не решено, станет ли регулятор новой правительственной структурой, или его функции примет одно из уже существующих ведомств. Но известно, что обязанность финансировать деятельность регулятора возложат на индустрию. Правительство введёт для этого специальный отраслевой сбор.

Закон будет применен к любой компании, которая предоставляет онлайн-сервисы для поиска данных, обмена данными (включая пользовательский контент), взаимодействия пользователей в Интернете, т.е. социальные медиа, хостинг-провайдеры сайтов и файловых хранилищ, онлайн-форумы, мессенджеры и пр.

Угрозы, от которых компании обязаны защищать людей в Сети, описаны в специальном документе DCMS, обсуждение которого закончится в июле. Особое внимание DCMS уделяет борьбе с терроризмом, сексуальной эксплуатации детей и жестокости.

«У технологических компаний есть моральный долг защищать молодых людей, которые приносят им прибыль. Несмотря на наши неоднократные призывы [к компаниям], опасный и незаконный контент, включая жестокое обращение с детьми и терроризм, всё ещё слишком легко найти в Интернете. Вот почему мы принуждаем компании очиститься раз и навсегда», – заявил **министр внутренних дел Саджид Джавид (Sajid Javid)**.

Одновременно с сообщением о новых законах для обеспечения онлайн-безопасности DCMS опубликовало «Цифровую хартию» – документ, отвечающий на «вызовы и возможности, возникающие в связи с новыми технологиями» (*«Эра саморегулирования для онлайн-компаний в Великобритании закончилась» // <http://d-russia.ru/velikobritaniya-zayavila-o-prinyatii-spetsialnyh-zakonov-dlya-obespecheniya-bezopasnosti-interneta.html>. – 2019. – 09.04).*

Технические проблемы могли послужить причиной задержки подписания в Беларуси нового указа о цифровом контроле оплаты дорожного сбора. Ожидалось, что указ заработает 1 апреля, однако власти заявили, что необходимо время для «принятия правильного решения».

Как сообщают белорусские СМИ дорожный налог в Беларуси по-прежнему будет взиматься при прохождении технического осмотра автотранспорта. Власти решили повременить с введением новых правил оплаты, чтобы «принять взвешенное решение». Об этом сообщил председатель постоянной комиссии Палаты представителей по промышленности, топливно-энергетическому комплексу, транспорту и связи Андрей Рыбак.

Причина отсрочки – технические проблемы с запуском системы. Как известно, после того, как оплату дорожного сбора отвяжут от технического осмотра, контроль за уплатой денег на содержание дорог должен осуществляться автоматически, через камеры видеонаблюдения. Как говорят причастные к разработке системы специалисты, на данный момент она не готова для безошибочной работы. Кроме этого есть нарекания на качество технического взаимодействия ведомств, которые должны обмениваться между собой данными о проведенном техническом осмотре авто и уплатой дорожного сбора.

Известно, что указ наверняка будет подписан, ведь в разработку системы вложили существенные средства. Власти ожидают, когда программное и техническое обеспечение будет готово, чтобы не вызывать лишнего общественного резонанса при возможных ошибках.

Не исключено, что запуск новой системы сдерживают и другие моменты, связанные с лояльностью автолюбителей к государственным органам. Предполагается, что ввод новой системы заставит вносить оплату за дороги абсолютно всех владельцев авто. Это достаточно непопулярная мера, особенно, если учесть, что далеко не все владельцы автомобилей располагают средствами на оплату дорог.

Таким образом, оплачивать дорожный сбор необходимо по существующей схеме, при прохождении технического осмотра (*Владимир Волков В Беларуси технические проблемы тормозят подписание указа о цифровом контроле оплаты дорожного сбора // <https://digital.report/v-belarusi-tehnicheskie-problemy-tormozyat-podpisanie-ukaza-o-tsifrovom-kontrole-oplaty-dorozhnogo-sbora>. – 2019. – 08.04*).

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Волкова В. В., Омеляненко А. В., Мусеева П. И. Перспектива «электронного правительства» в развитых странах // Формирование финансово–экономических условий инновационного развития. Сборник статей Международной научно–практической конференции. – Уфа, 2019. – С. 21–24. Актуальность: в настоящее время «Электронное правительство» открывает новые каналы политической коммуникации для государства и общества, а также способствует повышению уровня доверия граждан к власти. Целью является изучение электронной среды в развитых странах. Метод: анализ российского и зарубежного «Электронного правительства». Результат: улучшение информационной среды на основе проведенного анализа.

Вяткина Г. О., Артамонов А. Н. Государственное управление: совершенствование механизмов противодействия коррупции // Право: история и современность. – 2019. – № 1. – С. 72–78. Приведен анализ статистики совершения коррупционных правонарушений. Рассмотрены особенности антикоррупционного законодательства. Показано содержание государственных мер противодействия коррупции в государственном управлении. Дано описание последних нововведений в сфере противодействия коррупции, связанных с цифровизацией системы государственного управления. Разработаны предложения по совершенствованию действующих механизмов противодействия коррупции.

Гайрбекова Р. С., Кагирова Э. С. Э. Проблема глобализации электронного правительства в современных условиях // ФГУ Science. – 2019. – № 1 (13). – С. 40–44. Данная статья исследует проблематику создания и развития электронного правительства, учитывая все последние тенденции во всем мире, в работах отечественных и зарубежных авторов. Рассматриваются отечественный и зарубежный опыт процесса углубления модернизации электронного правительства и способы взаимодействия граждан и бизнеса с правительством, а также различные точки зрения на проблематику и пути решения, связанные с многофункциональными особенностями электронного правительства.

Грачев Д. М. Информационные технологии в развитии государственного управления // Colloquium–journal. – 2019. – № 8–9 (32). – С. 34–35. Стремительное развитие цифровых технологий обусловило внедрение информационных технологий в процессы государственного управления. Целью настоящей статьи выступает оценка перспектив широкого распространения информационных технологий в государственном управлении в кратчайшие сроки. Автором проводится анализ существующих преград развития информационного государственного управления. На основании проведенного исследования формируется вывод о необходимости развития механизма полного осуществления расчетов с помощью безналичных средств, что позволит повысить прозрачность экономики и сократить эмиссию наличных.

Информационно–технологические проблемы развития электронного правительства / В. Л. Акапьев, А. А. Гуржий, С. Е. Савотченко // Проблемы информационного обеспечения деятельности правоохранительных органов. Сборник статей 5–й Международной научно–практической конференции. – 2019. – С. 82–86. Рассмотрены аспекты применения перспективных информационных технологий в условиях развития электронного правительства. Проанализированы данные Росстата по мониторингу качества предоставления государственных и муниципальных услуг в электронной форме за последние годы. Выявлена необходимость создания условий для перехода к новой модели управления, основанной на «цифровой экономике». Показано, что для повышения качества работы системы управления электронным правительством следует усовершенствовать информационное обеспечение электронного правительства.

Казиева Н. С., Аубакирова Ж. Я. Цифровизация туристической отрасли казахстана как фактор повышения ее конкурентоспособности // Современные технологии менеджмента и маркетинга. Сборник материалов II Международной студенческой научно–практической конференции. – 2019. – С. 18–24. Ключевым ориентиром развития Казахстана на ближайшую перспективу является переход к цифровой экономике, без построения которой ни одна страна не способна конкурировать в глобальной экономике. По прогнозам одной из самых успешных международных консалтинговых компаний Accenture, к 2020 г. четверть мировой экономики будет цифровой. Цифровые технологии по своей природе способны быстро проникать в экономику, изменять формы организации производства, повышая производительность труда, доходы общества и, соответственно, создавать условия для повышения качества жизни населения.

Киселёва Т. М. Возможности электронного правительства в контексте совершенствования законодательства республики беларусь о нормотворческой деятельности // Повышение качества законодательства как средство юридической безопасности. Материалы международного круглого стола / под редакцией Г.А. Василевича, Т.С. Масловской. – 2019. С. 37–41.

Лобанова А. М. Программа европейского союза по формированию единого информационного пространства: структура, содержание, реализация // Отечественные архивы. – 2019. – № 1. – С. 72–81. Освещен опыт Евросоюза по обеспечению взаимодействия информационных систем, заключенный в программе развития интероперабельности для нужд государственного управления, бизнеса и граждан на 2010–2020 гг.

Мартынова Н. А., Хмельков А. Б. Цифровые технологии в государственном управлении: опыт России и Республики Индия // Среднерусский вестник общественных наук. – 2019. – Т. 14, № 1. – С. 127–144. Цель статьи – сопоставление опыта внедрения цифровых технологий в системе государственного управления России и в Республике Индия. Структурированы результаты использования системы «Открытое правительство» на региональном уровне. Например, во многих субъектах Российской Федерации разработаны и приняты планы по внедрению механизмов (инструментов) открытости органов исполнительной власти. Отмечается, что

внедряемые технологии информатизации способствуют обеспечению прозрачности и подотчетности деятельности органов государственной власти, а также позволяют реагировать на требования граждан. Рассмотрены проблемы и риски внедрения цифровых технологий, с которыми столкнулись Россия и Индия, перспективы применения цифровых технологий в государственном управлении. Цифровизация является базой для освоения принципа государственного управления по результатам. В качестве результата исследования представлен опыт процессов цифровизации госуправления России и Республики Индия, позволяющий обеспечить снижение необоснованного государственного вмешательства и повышение результативности и эффективности госуправления.

Мухамадиева Д. Н. Цифровизация против коррупции. возникновение е–коррупции // Вестник Самарского государственного экономического университета. – 2019. – № 1 (171). – С. 9–13. Рассматривается роль цифровизации, электронного правительства и электронно–сетевых общественных благ в снижении уровня коррупции. Высокие технологии и инновационные методы государственного управления в совокупности дают высокие результаты в борьбе с казнокрадством. В то же время с развитием науки и техники в условиях цифровизации экономики создается благоприятная среда для возникновения нового вида преступлений – е–коррупции, которая проявляется не только через получение политической ренты посредством госзаказов, но и с помощью вмешательства в государственное программное обеспечение. Переход к электронным данным имеет ряд существенных преимуществ, однако этот процесс все чаще становится мишенью злоумышленников. Вследствие е–коррупции ежедневно происходят многочисленные кибератаки на программное обеспечение разных уровней.

Соломко Ю. І. Електронне урядування: поняття, сутність, принципи та напрями розвитку // Ефективність державного управління. – 2018. – Вип. 2(55)б Ч.1. – С.135–143. Досліджено нормативно–правові засади розвитку електронного урядування в Україні. Проаналізовано сутність, особливості та переваги функціонування технологій електронного урядування. Визначено сучасний стан електронного урядування в Україні, відповідність законодавства України завданням розвитку електронного урядування.

Ткаченко М., Сизоненко О. В., Сизоненко Е. В. Електронне врядування в умовах розвитку інформаційного суспільства // Матеріали Всеукраїнської науково–технічної конференції магістрантів і студентів ТДАТУ (присвячується 80–річчю Запорізької області). Факультет економіки та бізнесу: збірник тез доповідей (Мелітополь, 19–23 листопада 2018 р.). – С. 121–122. Сьогодні впровадження електронного урядування в Україні здатне змінити саму природу влади, зробити її більш прозорою та підконтрольною громадськості. З точки зору взаємодії з громадськістю е–урядування є продовженням впровадження принципу «єдиного вікна», але мінімізує особисту присутність громадянина та об'єднує в одному місці набагато більше послуг. Воно створює умови для нормального розвитку бізнесу, поліпшення інвестиційного клімату, зростання економіки, а також забезпечує реальну участь громадян у політичних процесах. Мета статті. Полягає у визначенні сучасного стану та перспектив розвитку еврядування в Україні в умовах проведення реформи децентралізації.

Чистилина Е. В. Смарт–правительство как одна из тенденций развития электронного правительства // Моделирование и прогнозирование развития отраслей социально–экономической сферы. Сборник научных трудов по материалам Международной научно–практической конференции. – Курск, 2019. – С. 249–252.

Шаймиева Э. Ш., Гумерова Г. И. Теория и практика электронного правительства / Казанский инновационный университет им. В.Г. Тимирязова (ИЭУП). – Казань, 2019. В учебном пособии рассмотрены теоретические основы концепции электронного правительства, его научно–практические аспекты на основе международной практики, реализация концепции электронного правительства. Вопросы развития концепции электронного правительства в разных странах изучаются во взаимосвязи с программами информатизации в государственном, частном секторах на базе основных подходов к информатизации общества в мировом масштабе. Представлен опыт развития электронного правительства в США, Европе, Японии. В части перспективы развития электронного правительства представлены положения концепции «открытого правительства». Содержит необходимые теоретические материалы, задания для выполнения практических работ, тесты и вопросы для самоконтроля. Предназначено для студентов бакалавриата, обучающихся по направлению подготовки 38.03.04 «Государственное и муниципальное управление», профиль подготовки «Региональное и муниципальное управление», лиц, занимающихся повышением квалификации или проходящих переподготовку по данному направлению, а также магистрантов, аспирантов, изучающих вопросы информационного общества, электронного правительства, использования информационно–коммуникационных технологий в государственном управлении в процессе формирования экономики знаний.